

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2005-2006

24 oktober 2005

BELEIDSBRIEF

Stedenbeleid

Beleidsprioriteiten 2005-2006

ingediend door de heer Marino Keulen,
Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering

INHOUD

	Blz.
Algemene Inleiding	4
Deel I: Stand van zaken	7
1. Inleiding.....	7
2. Instrumenten van het stedenbeleid	8
3. Verdeling van de middelen van het stedenfonds.....	9
4. Stand van zaken stadsvernieuwingsprojecten	10
5. De beleidsovereenkomsten	12
A. Verdeling van de bedragen per strategische doelstelling.....	13
B. Verdeling van de bedragen per sector	14
6. Resultaat visitatiecommissie.....	15
7. Resultaat stadsgesprekken.....	25
Deel II: Sterke steden, een inclusief beleid	28
1. Overleg en samenwerking met de steden	28
Actie 1: Overleg met de steden	28
Actie 2: Vormingsprogramma Regiefunctie van het stadsbestuur.....	29
Actie 3: Masterclass stedelijke omgevingsanalyses	30
2. Verleggen van grenzen: de idee van verknoping.....	30
Actie 4: Oprichting kenniscentrum.....	31
Actie 5: Programma ‘projectmatig werken’.....	32
Actie 6: Stadsvernieuwingsprojecten	32
3. Samenleven in diversiteit door een actievere participatie aan de samenleving.....	33
Actie 7: Participatie op wijkniveau.....	34
Actie 8: Aandacht voor de participatie van minder-mondige groepen.....	34
Actie 9: Stimuleren van gezamenlijke initiatieven.....	35
Actie 10: De organisatie van ‘thema-stadsgesprekken’	35
Actie 11: Het verspreiden van ‘good practices’	36
4. Communicatie en website	36
Actie 12: Promotie van de steden	36
5. Andere instrumenten van het stedenbeleid	36
Actie 13: Opmaak beleidsovereenkomsten 2007-.....	36
Actie 14: Actualisatie van de stedelijke monografieën en stadsmonitor.....	37
Actie 15: De ‘Thuis in de stad’-prijs (uitbreiding 3e categorie)	37
Deel III: Sterke steden, een integraal beleid	38
1. Ondernemingscreativiteit als motor van groei in de Vlaamse steden en Brussel.....	38

2. Stedenbeleid is een horizontaal beleid	43
A. Beleidsintenties om het economisch potentieel van en in de steden verder te ontwikkelen	43
B. Beleidsintenties die een aangename woon- en werkomgeving kunnen bewerkstelligen	44
C. Beleidsintenties die de leefomstandigheden van bepaalde groepen in de steden verbeteren en de persoonlijke ontplooiing van elk individu vrijwaren	45
3. De coördinerende functie van de Minister van Stedenbeleid	46
Actie 16: Actieprogramma stedenbeleid 2006.....	46
4. De samenwerking met de federale overheid.....	47
Actie 17: Het bijeenroepen van de IMC-Stedenbeleid en Huisvesting	47
5. De samenwerking met Europa	48
Actie 18: Europees kennisnetwerk.....	48
Actie 19: Hervorming van de structuurfondsen.....	48
Actie 20: Creatie horizontaal begrotingsartikel	49
Bijlage 1: Gebruikte indicatoren in het FDC-model.....	50
Bijlage 2: Overzicht resoluties en moties in het parlementaire jaar 2004-2005	51

Algemene Inleiding

Het jaar 2005 is een belangrijk jaar geweest voor het vernieuwde stedenbeleid. Het uitgestippelde beleid op basis van de krachtlijnen van het decreet van het Stedenfonds, met name het voeren van een integraal en inclusief beleid dat resultaatgericht opgebouwd is, het onderschrijven van een planmatige aanpak over een bepaalde periode, het verwezenlijken van een complementair beleid dat inspeelt op de leemtes en/of extra impulsen geeft, het verder uitwerken van het partnerschap en de regierol van de steden, werd geëvalueerd. Het Vlaams Parlement heeft dit bevestigd door mij toe te laten in 2004 een voorlopige beleidsnota op te maken, om in 2005 de Beleidsnota Stedenbeleid 2005-2009 voor te stellen die rekening houdt met deze analyses.

Ter invulling van het beleid met de middelen van het Stedenfonds is bewust gekozen om de steden zelf de nadruk te laten leggen op thema's die voor hun stad belangrijk waren, onderschreven in beleidsovereenkomsten. Elke beleidsovereenkomst werd opgesteld volgens een aantal 'Strategische doelstellingen', die uitvoering gaven aan de drie streefdoelen van het Stedenfonds, zijnde: het verhogen van de leefbaarheid, het tegengaan van de dualisering en het verhogen van de kwaliteit van het bestuur.

Een belangrijk moment in 2005 was het bezoek van de visitatiecommissie aan elke stad. Voorafgaandelijk had elke stad een Voortgangsrapport moeten opmaken met niet alleen een stand van zaken van uitvoering van de beleidsovereenkomst, maar ook een evaluatie van de bereikte maatschappelijke effecten door dit beleid en met daar bovenop een kritische zelfevaluatie naar het besturen van de stad. Samen met de visitatiecommissie evalueerde de stad haar beleid, haar manier van aanpak en formuleerde zij mogelijke verbeteringen en bijstellingen.

Aansluitend op die visitatieronde heeft de Minister elke burgemeester en elk van de drie collegeleden van de VGC individueel ontvangen om over hun kijk op de afgelopen drie jaar en hun toekomstverwachtingen te bespreken.

Op basis van de informatie verstrekt door het stadsbestuur in de voortgangsrapporten, een synthese van de stadsgesprekken, een eerste analyse van de voorzitters van de visitatiecommissie en vooral op basis van de gesprekken met de burgemeesters en VGC-leden, is de Beleidsnota (bis) 2005-2009 Stedenbeleid opgemaakt.

De evaluatie van drie jaar stedenbeleid is overwegend positief. De steden hebben de wijze waarop aan het partnerschap met de Minister vorm is gegeven, positief onthaald. Tevens heeft het werken met een Actieprogramma Stedenbeleid aangetoond dat de verschillende Vlaamse ministers beschikken over heel wat mogelijkheden om de leefbaarheid en de aantrekkelijkheid van de steden te verhogen.

Het belangrijkste punt voor het realiseren van een stedenbeleid is dat we met zijn allen dienen te vertrekken vanuit het belang van de ontwikkeling in elke stad als motor voor de verdere ontwikkeling van Vlaanderen, en dat we daar ook met zijn allen naar dienen te handelen.

Ondersteuning en verdere uitbouw van de steden is een integraal beleid. Vanuit elk beleidsdomein en elk overheidsniveau kunnen en moeten er acties ondernomen worden ter bevordering van de stedelijke leefomgeving. Dit gaat over maatregelen die genomen dienen te worden binnen de meest voor de hand liggende Vlaamse en Federale bevoegdheden zoals economie, onderwijs, werk, wonen, welzijn, ruimtelijke ordening, financiën, mobiliteit/verkeer, leefmilieu, sport, cultuur, toerisme, als naar maatregelen in de minder voor de hand liggende bevoegdheden zoals inburgering, integratie in de maatschappij, het vrijwaren van gelijke kansen, veiligheid, sociale economie, enz. Het is mijn taak als Minister van Stedenbeleid de steden en de VGC optimaal te laten functioneren en maximaal te ondersteunen naar de andere beleidsdomeinen toe om de noodzakelijke maatregelen te treffen en uit te voeren die de leefbaarheid in de steden alleen maar ten goede kunnen komen.

Met een stedelijk beleid dat actief werkt aan een aangename open, stimulerende omgeving heeft de stad niet alleen de hefboomen in handen om aan bestaande knelpunten een oplossing te bieden, maar ook om op een creatieve wijze de mogelijkheden van de stad verder te ontplooien. Bij de start van het Stedenbeleid in 2000, was het zeer belangrijk de stadsvlucht van economisch sterke en sociaal-cultureel actieve groepen, te stoppen. De stad moest zich richten op opportuniteiten en niet langer enkel op de aanpak van problemen. Bijkomend maar niet minder belangrijk doel was de perceptie en de beleving van de stad door de burger om te buigen.

De laatste jaren is het resultaat van deze inspanningen zichtbaar geworden. De steden zijn opnieuw meer leefbare plekken geworden, waardoor de stadsvlucht in zekere mate tot stilstand is gekomen. Enerzijds is er de stedelijke bevolkingsaan groei door middel van internationale migratie, anderzijds wordt vastgesteld dat er een zekere terugkeer is van de middenklasse naar de meer trendy buurten in de binnenstad.

Onderzoek in functie van de stadsmonitor heeft aangetoond dat de bewoners terug fier beginnen te zijn op hun stad. De beleving van wonen in de stad is opnieuw in een positieve opwaartse spiraal terechtgekomen. Nu komt het er op aan deze tendensen beleidsmatig verder te stimuleren en te optimaliseren.

Het zou echter fout zijn te concluderen dat het stoppen van de stadsvlucht alleen maar inhoudt dat er een bevolkingsgroei in de stad genoteerd moet worden. De doelstelling is niet zozeer zoveel mogelijk mensen naar de stad lokken, maar wel om een meer evenwichtige samenstelling van inwoners te bekomen. Die evenwichtige samenstelling heeft zowel betrekking op de financiële draagkracht van de oude en nieuwe stedelingen als op de leeftijd ervan: jonge mensen, alleenstaande mensen, gezinnen en gepensioneerden.

Eerlijkheidshalve moeten we vaststellen dat de evolutie in bepaalde wijken een ander resultaat heeft gegeven: door de opwaardering van bepaalde buurten en het aantrekken van meer vermogende gezinnen verhuizen sommige minder vermogenden naar andere wijken van de stad of zelfs buiten de stad. We moeten er naar streven projecten te ontwikkelen die niet alleen nieuwe groepen mensen naar de stad doen trekken maar die ook de huidige stedelingen

het gevoel blijven geven dat ze thuis zijn in hun buurt, wijk, stad en hun thuis niet elders moeten gaan zoeken.

Een tweede vaststelling die gemaakt werd, is dat de mentaliteit van de stedelingen veranderd is. De burgers zijn veel mondiger geworden en willen meer inspraak. Ze willen zelf mee bepalen wat er gebeurt in hun (naaste) omgeving.

Bijgevolg was er nood aan een omslag in het stedelijk beleid, waarbij burgers, bedrijven en organisaties meer eigen initiatief kunnen ontwikkelen en actief eigen verantwoordelijk kunnen opnemen. De rol van de overheid moet verder gaan dan alleen het aanreiken van een aangename omgeving om tot maximale ontwikkeling en participatie van de burgers, bedrijven en organisaties te komen.

Het opentrekken van het beleid, het laten participeren van eenieder aan het beleid waarbij de stad een regiefunctie ontwikkelt en het waken over het algemeen belang van elke keuze is een moeizaam leerproces voor elk stadsbestuur dat de komende jaren verder begeleid zal moeten worden.

De overheid heeft hier tevens de taak om deze initiatieven bij te sturen om participatie, duurzaamheid, sociale cohesie en solidariteit blijvend te waarborgen. Die ontstaan zelden spontaan. De overheid moet vrijheid en gelijke kansen van elk individu vrijwaren.

Deel I: Stand van zaken

1. Inleiding

De toekomst van de Vlaamse regio is gekoppeld aan de dynamiek en de leefbaarheid van onze steden. Alleen speelden we in het verleden niet genoeg in op de ontwikkeling van de mogelijkheden van onze steden. Steden die bovendien vooral in een slecht daglicht kwamen te staan door de leefproblemen en het ermee gepaard gaande hoge onveiligheidsgevoel. Deze vaststellingen hebben ervoor gezorgd dat in 1999 het stedenbeleid en de verbetering ervan als één van de prioriteiten onderschreven werd in het toenmalige regeerakkoord.

Het vernieuwde Stedenbeleid was erop gericht de stadsvlucht te stoppen, de leefbaarheid in de steden te verbeteren en de negatieve beeldvorming om te buigen. De focus ligt nu op de kansen die steden bieden voor wie er woont, werkt, winkelt of er zijn vrije tijd wil doorbrengen. Zelfs de media besteden graag aandacht aan bruisende stedelijke activiteiten en volgen zelfs via speciale stadskaternen de stedelijke ontwikkelingen op de voet. Met vernieuwende en experimentele wooninitiatieven in de stadskaternen zetten weekendbijlages de aantrekkelijkheid van de stad in de verf. De beeldvorming over de steden is dus veranderd en men kan stellen dat het beleid van de voorbije jaren vruchten heeft afgeworpen. Tegelijkertijd is duidelijk geworden dat stedenbeleid een constante zorg moet blijven. Uit de stadsmonografieën blijkt bijvoorbeeld dat steden ook vandaag nog heel wat achterstelling en kansarmoede blijven aantrekken en dat dualisering zich in steden blijft voltrekken. Uit de talrijke inzendingen voor het Stadsvernieuwingsfonds blijkt dat er nog vele ‘stadskankers’ aanwezig zijn in de steden die zonder de steun van de overheden niet hersteld kunnen worden.

Om het vernieuwde Stedenbeleid vorm te geven werden een aantal instrumenten (de stadsmonitor, de stadsmonografieën) ontwikkeld ter ondersteuning van het beleid. Tevens werd bewust gekozen om de beleidskeuzes in het kader van het stedenbeleid samen met de steden en de VGC op te maken. In de beleidsovereenkomsten hebben de steden en de VGC aangegeven via welke acties zij welke maatschappelijke effecten nastreven.

De evaluatie van drie jaar stedenbeleid is overwegend positief. De steden hebben de wijze waarop aan dit partnerschap met de Minister vorm is gegeven, positief onthaald. Tevens heeft het werken met een Actieprogramma Stedenbeleid aangetoond dat de verschillende ministers beschikken over heel wat mogelijkheden om de leefbaarheid en de aantrekkelijkheid van de steden te verhogen.

Toch kunnen een aantal punten opgegeven worden, die tijdens de voorbije legislatuur te weinig aan bod zijn gekomen en verdere uitwerking en ondersteuning kunnen gebruiken. Deze punten zullen in een volgend deel toegelicht worden, samen met de nieuwe initiatieven ter verbetering van het beleid.

2. Instrumenten van het Stedenbeleid

Het Stedenfonds is geïnstalleerd via het decreet van 13 december 2002 om de grootsteden Antwerpen en Gent, en de centrumsteden Aalst, Brugge, Genk, Hasselt, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas, Turnhout en de Vlaamse Gemeenschapscommissie te ondersteunen bij het voeren van een stedenbeleid.

Terwijl het Sociaal Impulsfonds overwegend inspeelde op achterstelling en kansarmoede werd bij de oprichting het Stedenfonds de ruimte gelaten aan de steden om zelf de nadruk te laten leggen op thema's die voor hun stad belangrijk waren. Tegelijk beklemtoonde de Vlaamse regering de steden te benaderen als gelijkwaardige partners. Zo is de inhoud van de beleidsovereenkomst 2003-2007 bepaald door de keuzes van de steden. In de beleidsovereenkomst hebben de steden en de VGC aangegeven via welke prestaties (strategische en operationele doelstellingen) zij welke maatschappelijke effecten beogen.

De Vlaamse regering wilde zo steden stimuleren niet enkel te vertrekken vanuit de probleemanalyse, maar ook aandacht te hebben voor de mogelijkheden van de stad en dit zowel vanuit een sociale, culturele, economische, ecologische als fysiek-ruimtelijke invalshoek.

Het stedenfonds wou geenszins een nieuw parallel financieringssysteem opzetten. Op basis van de gemaakte strategische keuzes werd met de stad gezocht naar een optimale inzet van de trekkingsrechten uit het stedenfonds. Telkens werd nagegaan welke instrumenten en middelenstromen al vanuit Vlaanderen of andere overheden (federaal, Europees) ingezet konden worden volgens de gekozen opties. De middelen uit het Stedenfonds kunnen hierbij zorgen voor een extra impuls of spelen in op de leemtes die worden vastgesteld.

In de beleidsovereenkomsten wordt dan ook expliciet per doelstelling aangeduid welke middelen komen uit het stedenfonds, hoeverre geput wordt uit de eigen middelen en of andere middelen worden aangewend.

Via de stedelijke monografieën en de stadsmonitor tenslotte heeft de Vlaamse regering de steden instrumenten aangeboden om beter zicht te krijgen op hun eigen stad, zodoende het lokale debat over stedenbeleid te voeden en hun stedenbeleid uit te stippelen.

Een stadsmonografie biedt een synthetisch en gedetailleerd overzicht van de voornaamste statistieken van een stad, waarbij de stad in kwestie gesitueerd wordt ten opzichte van Vlaanderen, de groep van de 13 steden en van een stad met een gelijkaardig profiel.

De stadsmonitor brengt in kaart hoe leefbaar de steden zijn en hoe duurzaam hun ontwikkeling is. Per stad is een stadseditie opgesteld met de resultaten van de meting van 188 indicatoren. Bij de ontwikkeling van dit instrument is de relatie tussen de bestuurlijke context en het werken met een dergelijk instrument nagegaan, dit om het gebruik ervan op termijn te faciliteren.

3. Verdeling van de middelen van het Stedenfonds

Jaarlijks wordt voor het Stedenfonds een bedrag vastgelegd dat minstens gelijk is aan het bedrag van het vorige jaar aangepast met een evolutiepercentage. Vanaf het begrotingsjaar 2005 bedraagt het evolutiepercentage 3,5%. Van dit bedrag wordt jaarlijks 10% voorbehouden voor de Vlaamse Gemeenschapscommissie en 700 000 euro voor vorming, sensibilisering en communicatie van en voor de steden. Bijkomend wordt er een onderscheid gemaakt tussen Antwerpen en Gent (goed voor $\frac{3}{4}$ van de overblijvende middelen) en de 11 centrumsteden.

Gemeente	TR 2003 (verhoogd met eventuele overdrachten SIF)	TR 2004	TR 2005
Aalst	1.691.153,00	1.817.484,00	1.933.763,00
Antwerpen	41.990.014,00	43.692.986,00	45.357.473,00
Brugge	2.552.909,90	2.622.677,00	2.816.369,00
Genk	5.467.773,00	5.467.773,00	5.467.773,00
Gent	21.457.547,00	22.263.026,00	23.024.461,00
Hasselt	1.328.685,00	1.474.803,00	1.605.708,00
Kortrijk	1.833.790,00	1.918.739,00	1.997.918,00
Leuven	2.370.575,00	2.487.403,00	2.548.329,00
Mechelen	4.279.037,65	3.781.211,00	3.781.211,00
Oostende	6.383.728,01	4.134.015,00	4.134.015,00
Roeselare	1.056.683,00	1.179.739,00	1.284.089,00
Sint-Niklaas	1.328.510,00	1.469.069,00	1.600.515,00
Turnhout	996.361,00	1.047.375,00	1.096.876,00
VGC	10.060.700,00	10.450.700,00	10.816.500,00
Totaal	102.797.466,56	103.807.000,00	107.465.000,00

	prognose 2006	Prognose 2007	Prognose 2008	Prognose 2009
Antwerpen	47.018.750	48.805.201	50.670.507	52.614.569
Gent	23.904.559	24.783.984	25.706.214	26.670.624
Aalst	2.046.188	2.158.863	2.271.678	2.385.326
Brugge	3.008.824	3.193.589	3.376.760	3.559.740
Genk	5.467.773	5.467.773	5.467.773	5.467.773
Hasselt	1.727.576	1.843.793	1.958.140	2.071.624
Kortrijk	2.078.981	2.171.936	2.267.061	2.364.632
Leuven	2.654.799	2.754.348	2.858.473	2.967.144
Mechelen	3.781.211	3.781.211	3.781.211	3.781.211
Oostende	4.134.015	4.134.015	4.134.015	4.134.015
Roeselare	1.375.840	1.468.395	1.559.461	1.649.840
Sint-Niklaas	1.716.247	1.831.702	1.945.299	2.058.039
Turnhout	1.141.137	1.188.190	1.236.808	1.287.063
VGC	11.195.100	11.587.000	11.992.600	12.412.400
Totaal	111.251.000	115.170.000	119.226.000	123.424.000

Voor de jaren 2006 – 2009 zijn de exacte cijfers nog niet gekend en kan er slechts een prognose gemaakt worden van de trekkingsrechten. De prognose werd gemaakt op basis van het aantal inwoners op 1 januari 2005

4. Stand van zaken stadsvernieuwingsprojecten

Op 22 maart 2002 keurde het Vlaams Parlement het decreet houdende ondersteuning van stadsvernieuwingsprojecten goed. Hiermee werd een instrument gecreëerd waarbij de Vlaamse overheid de steden financiële ondersteuning kan bieden bij de realisatie van goed onderbouwde en doordachte stadsvernieuwingsprojecten met multifunctioneel karakter.

Het moet gaan om projecten die een hefboomfunctie hebben in een buurt, wijk of stadsdeel en die voor een nieuwe dynamiek kunnen zorgen. Volgende steden kunnen projecten indienen: de grootsteden Antwerpen en Gent, de regionale steden (Aalst, Brugge, Hasselt, Genk, Kortrijk, Leuven, Mechelen, Oostende, Roeselare, Sint-Niklaas en Turnhout), de provinciale steden (Aarschot, Deinze, Dendermonde, Diest, Eeklo, Geel, Halle, Herentals, Ieper, Knokke-Heist, Lier, Lokeren, Mol, Oudenaarde, Ronse, Sint-Truiden, Tielt, Tienen, Tongeren, Vilvoorde en Waregem) en de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

Het decreet stelt als vereiste dat de projecten gerealiseerd worden in een publiekprivate samenwerking. Tot nu werden er twee oproepen gelanceerd, telkens met een budget van om en bij 20 miljoen euro. De financiële middelen hiervoor werden voorzien bij het Financieringsfonds voor Schuldafbouw en Eénmalige Investeringsuitgaven (FFEU).

In februari 2004 besliste de Vlaamse Regering over de definitieve lijst van 8 stadsvernieuwingsprojecten uit **oproep 1** die gesubsidieerd worden. Deze projecten zijn nu in uitvoering. In totaal is een subsidiebedrag van 21,3 miljoen euro toegewezen.

Stad	Project	Subsidie
Sint-Niklaas	Stationsomgeving	2.500.000 euro
Leuven	Ontwikkelen van de Centrale Werkplaatsen tot stedelijk woongebied	4.500.000 euro
Gent	Zuurstof voor de Brugse Poort	4.200.000 euro
Kortrijk	Buda-eiland kunsteneiland	3.000.000 euro
Eeklo	Stassano en de Melkweg	700.000 euro
Brugge	De Nieuwe Molens	800.000 euro
Vilvoorde	Watersite	2.600.000 euro
Hasselt	Stationsomgeving	3.000.000 euro

De tweede oproep in 2004 leverde in de eerste fase een shortlist op van 10 projecten die in het najaar definitief goedgekeurd kunnen worden door de Vlaamse regering. In totaal gaat het om 21,3 miljoen euro subsidie.

Stad	Project	Subsidie
Antwerpen	Falconplein - Zeemanshuis, investeren in een verleidelijk stukje Antwerpen	2 200 000 euro
Oostende	Triptiekproject Oostende centrum	3 000 000 euro
Aarschot	's Hertogenmolens en Amer	2 000 000 euro
Halle	Nederhem, de nieuwe Halle-poort	2 000 000 euro
Aalst	Masterplan voor de Aalsterse Stationsomgeving	2 000 000 euro
Tongeren	Anicius, Ruimte aan de rand	2 200 000 euro
Tienen	Kazerne voorplein	2 200 000 euro
Antwerpen	Het Museumplein, een stedelijk plein voor de 21 ^e eeuw	2 400 000 euro
Ronse	De Kloef	2 000 000 euro
Mechelen	Herwaardering site Euroshopping en omgeving	1 300 000 euro

5. De 'Thuis in de stad' - prijs

Via de jaarlijkse 'Thuis-in-de-stad'-prijs bekroont de Vlaamse regering die steden, die buitengewone stadsvernieuwingsprojecten ondersteunen.

De "categorie 1"-prijs bedraagt 125 000 euro en gaat traditioneel naar een groot infrastructuurwerk dat een positief effect heeft op meerdere aspecten van leefbaarheid: huisvesting, stedelijke ruimte, mobiliteit, leefmilieu, plaatselijke economie, met een kwalitatieve verbetering van een bepaalde wijk tot gevolg en een hoog gehalte aan partnerschap met overheden en bewoners bevat.

De winnaars van vorige edities:

- 2001: Leuven "Herwaardering Penitentienstraat en omgeving"
- 2002: Antwerpen "Herwaardering omgeving De Coninckplein"
- 2003: Mechelen "Lamot, Dijlepad en Dijlebrug"
- 2004: Aalst "Sint-Elisabethsite"

De "categorie 2"-prijs, ten bedrage van 25 000 euro, waarvan het thema jaarlijks gekozen wordt, zal eind 2005 naar een project gaan dat "Samenleven in interculturele diversiteit" onderschrijft, en waarbij allochtonen en autochtonen gestimuleerd worden om zelf verantwoordelijk op te nemen.

De winnaars van vorige edities:

- 2002, thema 'Bestuurlijke Vernieuwing': Brussel (VGC) "Limite Limite"
- 2003, thema 'Verbeterde relatie tussen burgers of burgerinitiatieven en bestuur':
Antwerpen "De heropening van de Roma"
- 2004, thema 'Innovatieve Samenwerkingsverbanden': Gent "campagne Plassen met klasse"

6. De beleidsovereenkomsten

Bij de oprichting het Stedenfonds is bewust gekozen om de steden zelf de nadruk te laten leggen op thema's die voor hun stad belangrijk waren, onderschreven in beleidsovereenkomsten. Hierdoor beklemtoonde de Vlaamse regering het partnerschap van de steden en kon werk gemaakt worden van een beleid gemaakt op maat van elke stad.

Elke beleidsovereenkomst is opgesteld volgens een aantal 'Strategische doelstellingen', die uitvoering trachten te geven aan de drie streefdoelen van het Stedenfonds. Zijnde:

- Het verhogen van de leefbaarheid en dit zowel op stadsniveau als op wijkniveau.
- Het tegengaan van dualisering
- Kwaliteit van het bestuur verhogen

Aan de Strategische doelstellingen zijn een aantal 'Operationele doelstellingen' gekoppeld om bepaalde 'Maatschappelijke effecten' te realiseren. De beleidsovereenkomsten verschillen onderling van elkaar daar elke stad andere accenten kon leggen tijdens de onderhandelingen. Bijgevolg is niet in elke beleidsovereenkomst evenveel aandacht voor elke strategische doelstelling. De onderstaande tabellen geven een globaal beeld van de begrote bedragen.

De opdeling naar strategische doelstelling is een ruwe indicatie. Doordat het stedenfonds een integrale benadering vooropstelt zijn de operationele doelstellingen vaak containers waarin verschillende sectoren aan bod komen of waarin gewerkt wordt aan zowel het verhogen van de algemene leefbaarheid als aan het tegengaan van dualiteit of het verhogen van bestuurskracht. Onder een doelstelling rond wonen vinden we zowel acties rond grond en pandenbeleid, als het opzetten van een woonwinkel, als het voorzien in huursubsidies voor kansarmen. Onder wijkwerking vinden we de realisatie van een wijkontwikkelingsplan, acties tot participatie voor kansarmen enz...

Bij de opdeling naar de decretale strategische doelstellingen omschrijven we:

- **verhoging van de leefbaarheid:** het nemen van algemene maatregelen die de globale bevolking ten goede komen en zich niet enkel richten naar een zwakkere doelgroep: bijvoorbeeld wijkwerking, verhoging van het algemeen cultuur-, jeugd- en sportaanbod, het onderhoud van de stad, verkeer en mobiliteit, enz.
- **verhoging van de leefbaarheid door infrastructurele maatregelen:** de realisatie van stadsprojecten, het grond- en pandenbeleid, renovatie en bouw van woningen, het verbeteren van infrastructuur voor cultuur, jeugd en sport, enz....
- **tegengaan van dualisering:** hier werden de operationele doelstellingen ondergebracht die zich specifiek richten naar de sociaal zwakkeren in de maatschappij (kansarmen, naar minderheden, naar alleenstaanden,...)
- bestuur werd strikt geïnterpreteerd als **bestuurlijke vernieuwing:** het opnemen van regiefuncties, het opzetten of hervormen van dienstverlening, reorganisatie van het bestuur, gebiedsgerichte werking...
- **verlenging van het SIF:** bedragen die in 2003 in de beleidsovereenkomst werden opgenomen om de aflopende SIF-acties te financieren

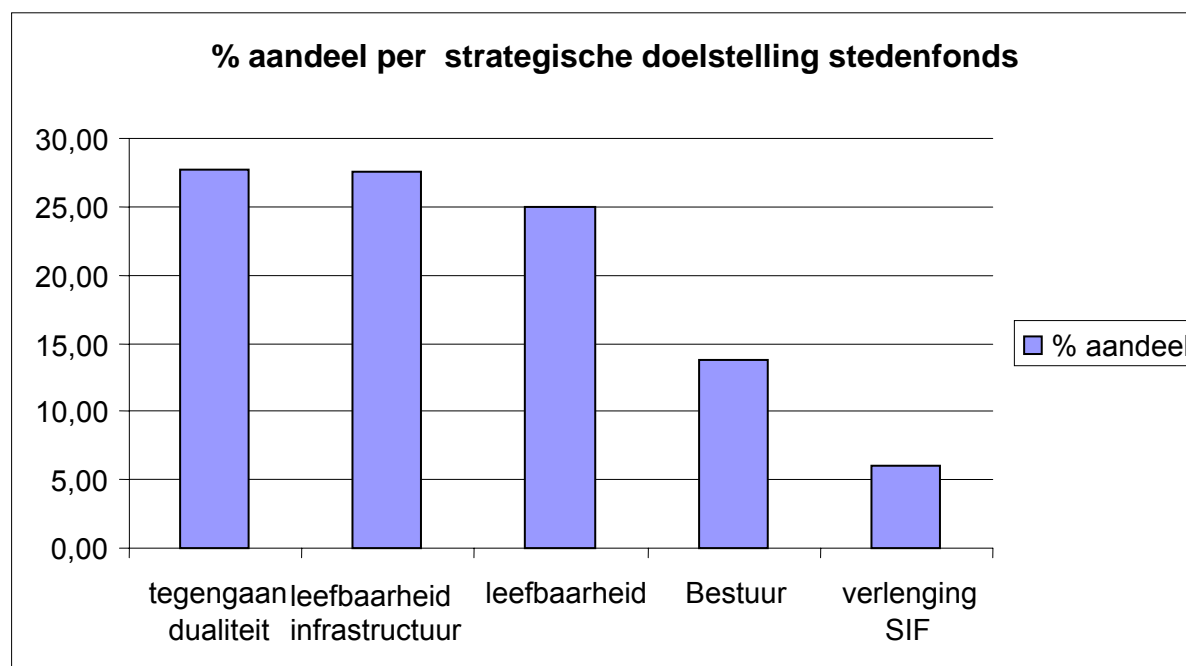
De verdeling tussen de decretale strategische doelstellingen en thema's werd opgemaakt aan de hand van de begrote bedragen per operationele doelstellingen in de beleidsovereenkomst. (Bij deze bedragen moet de kanttekening gemaakt worden dat de bedragen voor 2006 en 2007 nog niet exact gekend zijn, ook voor 2005 werd geen rekening gehouden met de indexering, gezien deze in de convenanten nog niet is toegewezen, voor Brugge is slechts de verdeling van de bedragen 2003 – 2005 gekend).

A. Verdeling van de bedragen per strategische doelstelling stedenfonds

Periode 2003-2007

Doelstelling	Bedragen	% aandeel
Tegengaan dualiteit	138.855.174,14	27,68
leefbaarheid infrastructuur	138.291.661,58	27,57
Leefbaarheid algemene maatregelen	125.171.567,87	24,95
Bestuur	69.210.193,76	13,80
verlenging SIF	30.096.982,55	6,00
	501.625.579,90	100,00

Schematische voorstelling

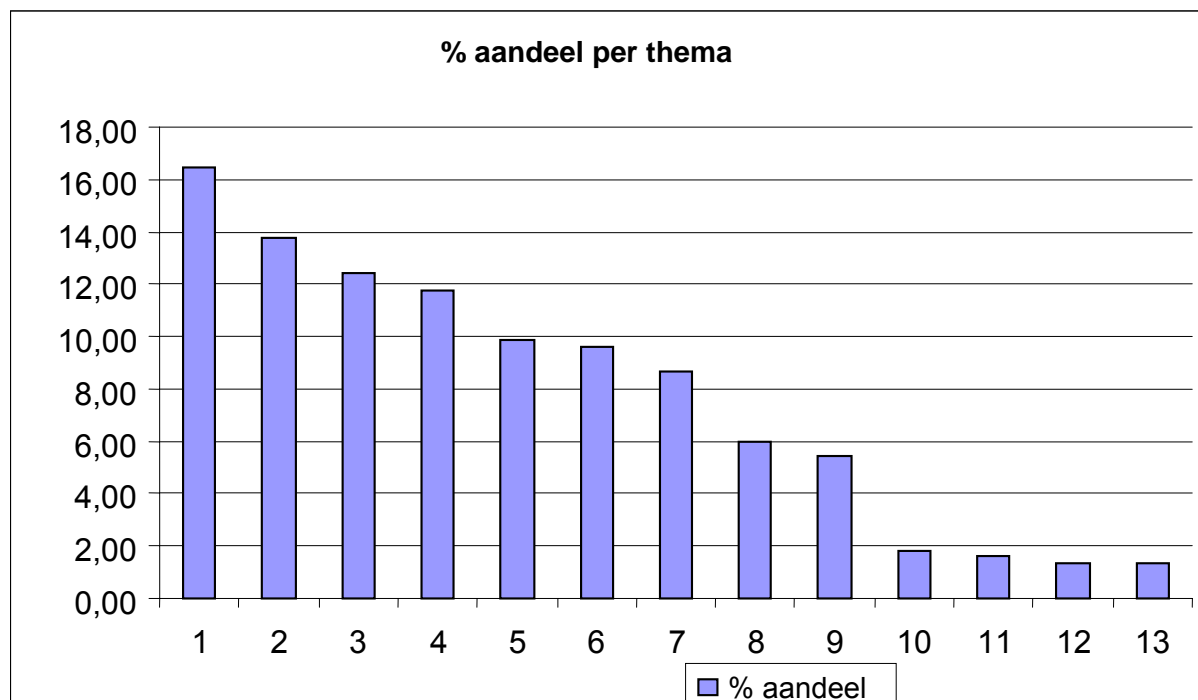
De opdeling werd gemaakt op basis van de bedragen verbonden aan de operationele doelstellingen.

B. Verdeling van de bedragen per thema

Onderstaande tabel geeft voor de 13 steden en de VGC op basis van de bedragen per operationele doelstelling een algemeen beeld van het % aandeel per thema in het Stedenfonds voor de periode 2003-2007.

	Thema	Bedragen	% aandeel
1	Wonen	82.377.151,49	16,42
2	Bestuur	68.974.467,76	13,75
3	RO/stadsproject	62.261.047,32	12,41
4	opleiding/tewerkstelling	59.097.871,95	11,78
5	Cultuur	49.509.334,63	9,87
6	Welzijn	48.229.286,77	9,61
7	Wijk	43.443.832,50	8,66
8	verlenging SIF	30.096.982,55	6,00
9	Onderwijs	27.406.586,68	5,46
10	Minderheden	8.993.113,13	1,79
11	Gezondheid	7.975.354,23	1,59
12	Economie	6.632.472,83	1,32
13	Verkeer/mobiliteit	6.628.078,06	1,32
		501.625.579,90	100,00

Schematische voorstelling

7. Resultaat visitatiecommissie

Een belangrijk moment voor elke stad was het bezoek van de visitatiecommissie. Voorafgaandelijk had elke stad een rapport (Voortgangsrapport) moeten opmaken met niet alleen een stand van zaken van uitvoering van de beleidsovereenkomst, maar ook een evaluatie van de bereikte maatschappelijke effecten door dit beleid en bovenop een kritische zelfevaluatie naar het besturen van de stad.

Samen met de visitatiecommissie (bestaande uit 2 voorzitters, 2 politici uit een andere stad, 2 ambtenaren uit een andere stad en een aantal experten) evalueerden de stad haar beleid, haar manier van aanpak en formuleerde zij mogelijke verbeteringen en bijstellingen.

Het resultaat van de visitatiecommissies zal in december 2005 voorgelegd worden ter bespreking in het Vlaamse Parlement.

Omdat de resultaten van de visitatiecommissie – in combinatie met de voortgangsrapporten, het resultaat van de stadsgesprekken en de gesprekken met de Burgemeesters- essentieel zijn voor de verdere uitbouw van het stedenbeleid, vervat in deze beleidsnota, hebben de beiden voorzitters, Filip De Rynck en Pieter Top, een eerste analyse opgemaakt:

“*Visitatie Stedenfonds 2005*”

Visitatie als instrument

De visitatie is een interactief instrument voor opvolging dat de leercapaciteit van steden en van de Vlaamse overheid moet versterken. De filosofie en de manier van werken is door de steden zeer positief onthaald. De openheid vanuit de steden, in tekst en panelgesprekken, was over het algemeen groot. In de steden gaf de visitatie aanleiding tot intern overleg en discussie. Het was voor de steden de kans om iets te doen wat ze te weinig doen: in de organisatie en met de organisatie over de organisatie nadenken.

Voor schepenen en ambtenaren die in een commissie zetelden bood de visitatie de kans zich te verdiepen in een andere praktijk en daardoor na te denken over de eigen praktijk. Voor de commissieleden was de visitatie een unieke leerervaring. Het netwerk rond de visitatie versterkt het stedenbeleid. De visitatie draagt bij tot een positieve cultuur in de verhouding met de Vlaamse overheid. Uit de rapporten en het syntheserapport (december 2005) kan de Vlaamse overheid adviezen halen en haar (steden)beleid bijsturen.

2 De beleidsovereenkomst als instrument

2.1 Algemeen

De beleidsovereenkomst 2003-2007 was het resultaat van een open onderhandeling tussen de stad en de Vlaamse overheid. Die open onderhandeling wordt als principe positief beoordeeld. De steden staan over het algemeen zeer kritisch tegenover de veelheid van Vlaamse convenanten. Voor het Stedenfonds wordt overwegend een uitzondering gemaakt: dat heeft met het open karakter en met de manier van werken te maken.

Bij het beoordelen van de beleidsovereenkomst als instrument van onderhandeling komt onvermijdelijk de capaciteit en de beleidswil op Vlaams niveau ter discussie. Er zijn twee partijen bij een overeenkomst. De manier waarop de Vlaamse overheid zich voorbereidt op de onderhandeling met de steden in het kader van deze beleidsovereenkomst is zeker te verbeteren. De Vlaamse overheid is immers voor het realiseren van veel beleidsdoelstellingen zelf betrokken partij. Dat aspect, deze medeverantwoordelijkheid en de

implicaties op Vlaams niveau, zijn in de voorbereiding van deze beleidsovereenkomst te weinig tot uiting gekomen.

De steden hebben de beleidsovereenkomst verschillend gebruikt: in een minderheid van steden is het Stedenfonds gebruikt als financieringskanaal van lopende initiatieven. Dat is ook zo door de Vlaamse overheid aanvaard. Toch zijn ook in die steden wel onderdelen opgenomen waarmee de stad zichzelf strategisch wil versterken: dat is bijvoorbeeld vaak het geval met vormen van wijkwerking of aspecten van het woonbeleid. De visitatiecommissie stelde vast dat deze steden het nu anders zouden doen en meer de opportuniteit zien om beleidsovereenkomst en visitatie als versterking van strategische keuzes in te schakelen.

In de meerderheid van de steden is de onderhandeling gebruikt ter versterking van planningsprocessen. De beleidsovereenkomst is bewust ingezet om prioriteiten te versterken, projecten te versnellen, aanpak te verbreden en te verdiepen. Dat leidde in sommige steden tot nog redelijk veel programmalijnen, in enkele steden werd zeer selectief ingezet op slechts enkele of één beleidsdomein. De belangrijkste vaststelling is dat het Stedenfonds niet tot aparte circuits heeft geleid maar dat het Stedenfonds is ingezet als onderdeel van de strategische planning van de stad. Dat is bijzonder positief, op secundair niveau bemoeilijkt het wel de directe meting van effecten van het Stedenfonds.

2.2 Indicatoren en prestatiemeting als deel van het instrument

Een belangrijk onderdeel van de beleidsovereenkomst was de opname van effectindicatoren op het strategische niveau van de doelstellingen en van meetfactoren voor de operationele opvolging.

De problematiek van het in kaart brengen van effecten van beleid en van geleverde prestaties blijft moeilijk en moeizaam. Er is in het algemeen wel voortgang geboekt: een cultuur van evaluatie en opvolging is mondjesmaat, maar niet alleen door de invloed van het Stedenfonds, in de steden wel merkbaar.

Het blijft in alle steden nog (zwaar) worstelen met de effectindicatoren op strategisch niveau, zowel inhoudelijk als technisch (welke indicatoren, welke data) ? Steden vrezden afgerekend te worden en ze aarzelen om problemen te vatten waarop zij alleen niet voldoende vat hebben. Een geïsoleerde impact van het Stedenfonds op strategische doelstellingen is ook niet meetbaar en zinloos. De zoektocht blijft lastig, de opportuniteit van veel effectindicatoren roept vragen op, maar alternatieven zijn er vaak ook niet. Wellicht wordt tot nu toe wel te weinig gebruikt gemaakt van kwalitatieve effectmeting, via bevraging van mensen of sleutelpersonen. De steden zijn nog erg gebiologeerd door kwantitatieve gegevens.

Prestatie-opvolging is over het algemeen minder omstreden en wordt als nuttiger beschouwd, zowel voor interne opvolging (als managementinstrument voor de diensten), als voor de opvolging van afspraken met externe actoren (in het kader van beleidsovereenkomsten). Wel zijn ook deze indicatoren te kwantitatief gericht, waardoor het kwalitatieve effect van de acties vaak niet tot uiting komt.

In enkele steden loopt het ontwikkelen van deze data voor het Stedenfonds parallel met interne projecten en de interne cultuur inzake monitoring, in andere steden staan beide nog ver van elkaar.

In een volgende fase van het Stedenfonds zal de problematiek van indicatoren ter opvolging zeker moeten herbekeken worden.

Er zal meer zorg moeten gaan naar de koppeling met de stadsmonitor, stadsmonografie en indicatoren voor bepaalde sectorale overeenkomsten. Er zal meer aandacht moeten zijn voor de inschakeling van Vlaamse diensten zoals de APS.

In de beleidsovereenkomst zal meer zorg moeten gaan naar een strengere en meer overwogen selectie van effectindicatoren, minder naar prestatie-opvolging. De steden moeten zich meer 'eigenaar' voelen van deze effectindicatoren op strategisch niveau: zij moeten hier zelf belang aan hechten en deze cijfers in hun reguliere beleid willen gebruiken. De data die ze zelf al gebruiken in hun reguliere werking, moeten meer een plaats krijgen in de opvolging van de beleidsovereenkomst.

Voor sommige fenomenen en maatschappelijke 'effecten' moet ondertussen in overleg met de steden wel grondig worden nagedacht over de wenselijkheid en haalbaarheid van kwantitatieve indicatoren en de aanvulling met kwalitatieve gegevens. In het syntheserapport komt dit element grondiger aan bod.

De steden zijn verantwoordelijk voor de manier waarop zij prestaties opvolgen. Dat past overigens in een beweging naar meer interne controle, zoals voorzien in het gemeentedecreet. De rapportage over prestaties, die nu in de beleidsovereenkomsten vaak uitgebreid is, zal sterk moeten worden uitgedund. De huidige voortgangsrapporten bevatten te veel operationeel detail, waardoor overigens ook vaak het overzicht verloren gaat.

3 Het Stedenfonds als financieringsinstrument

3.1 Geen sociaal bloedbad

De commissies hebben vastgesteld dat de overgang van Sociaal Impulsfonds naar Stedenfonds geen sociaal bloedbad heeft veroorzaakt. Integendeel: veel onderdelen van het Sociaal Impulsfonds zijn regulier beleid geworden, vaak met een verhoging van de dotatie naar het OCMW inbegrepen. Wat toen nog innovatief en impuls was, is nu dus regulier beleid: dat is een belangrijke vaststelling. Het wijst op de waarde van het Sociaal Impulsfonds.

Niet alles uit het Sociaal Impulsfonds is behouden, maar dat zou op zich eigenlijk ook vreemd zijn. Het lijkt de commissie niet meer dan normaal dat niet alle 'impulsen' even relevant waren, dat projecten beoordeeld worden en dat kosten en baten niet altijd in evenwicht waren. Maar in elk geval gaat het hier om een absolute minderheid van projecten. De visitatiecommissie heeft in het algemeen de indruk dat de steden zorgvuldig met de overgang van Sociaal Impulsfonds naar Stedenfonds zijn omgesprongen. De commissie stelt ook vast dat sociale overwegingen een belangrijk integraal onderdeel van het stedelijk beleid zijn geworden.

De commissie heeft wel vastgesteld dat de overgang naar het Stedenfonds in nogal wat steden tot relatief ingrijpende operaties heeft geleid voor de schaalvergroting en de rationalisering van het aanbod, bijvoorbeeld in de domeinen van het jeugdwerk, het integratiewerk. Vele kleine vzw's worden gefusioneerd tot één grote organisatie. Dat gaat tot nu gepaard met moeilijkheden, fricties en wrijvingen over de nieuwe rollen en verhoudingen. Over het algemeen stellen de steden zich wat strakker op, sturen ze deze hervormingen sterker aan, volgen ze de prestaties meer op. Het is zeker nog niet zo helder of deze hervormingen dan ook tot meer maatschappelijke resultaten leiden. De motieven van de hervormingen zijn

volgens de commissie zeer eerbaar, de uitwerking van de hervorming slurpt veel energie op, de effecten ervan zijn nog niet goed te beoordelen.

3.2 Regulier ?

In een aantal gevallen worden middelen van het Stedenfonds ingezet voor programma's waarvan de vraag is of deze niet eerder tot de reguliere financiering zou moeten horen: taallessen voor migranten, aanbod van basiseducatie, vormen van woonbegeleiding in de sociale huisvestingssector, projecten op het vlak van de arbeidsmarktbegeleiding, initiatieven inzake woonwagengerwerk,... Het is in elk geval duidelijk dat het Stedenfonds in alle steden in min of meerdere mate wordt gebruikt om gaten in de reguliere financiering dicht te rijden.

4 Beoordeling van de effectiviteit van het Stedenfonds

4.1 Effectiviteit ? Een vraag met veel vragen

Per stad en per programma-onderdeel is het belang van het Stedenfonds in financiële termen erg wisselend. In sommige onderdelen is het Stedenfonds maar een beperkt onderdeel van het totale financieringsplaatje, in andere worden hele onderdelen met financiering van het Stedenfonds betaald. Dat laatste geldt bijvoorbeeld voor wijkwerking in meerdere steden. Het spreekt vanzelf dat deze zeer gedifferentieerde inzet een algemene beoordeling moeilijker maakt.

Het Stedenfonds richt zich op doelstellingen die lang niet alleen door het Stedenfonds kunnen worden beïnvloed. Veel andere factoren spelen een rol en bepalen wellicht soms meer dan het Stedenfonds zelf of resultaten mogelijk zijn. Zo ziet men bijvoorbeeld dat het aantal begeleidingen van werklozen of allochtonen toeneemt, maar dat dit niet evenredig tot volwaardig werk leidt: hoe interpreteert men dan de inspanningen van de stad ?

Het Stedenfonds is nog maar halfweg en het doel van de visitatie was niet een uitputtende evaluatie te maken van elk onderdeel, voorzover dat al technisch mogelijk zou zijn. In nogal wat gevallen zijn de eerste jaren bijvoorbeeld besteed aan het 'klaarmaken' van een beleidsdomein om dan beter te kunnen werken. Zo hebben steden werk gemaakt van een eenloketsdienstverlening en die doelstelling is gehaald: leidt dat tot meer en betere dienstverlening ? Dat is een vraag die nu soms nog niet kon worden beantwoord.

De effectiviteit is ook moeilijk te interpreteren door de verscheidenheid in ambitieniveau en kwaliteit van de vooropgestelde meetfactoren tussen de steden, maar ook tussen de diverse geformuleerde doelstellingen binnen een overeenkomst. Plaatst de stad het ambitieniveau laag, dan is het Stedenfonds effectief maar waren misschien nog meer resultaten mogelijk. Plaatst de stad dat ambitieniveau zeer hoog, dan lijkt het Stedenfonds niet effectief maar is er misschien meer resultaat geboekt dan in een stad met een laag ambitieniveau. Zoals hierboven al aangegeven, is er vaak toch nog wel een probleem met de scherpte van de indicatoren of prestatiemeting, zodat evaluatie toch altijd risicovol is.

4.2 Zit het fonds op koers ?

De commissie formuleert, met inachtnaam van de voorgaande bedenkingen, enkele conclusies op hoofdlijnen over de tussentijdse stand van de beleidsovereenkomsten.

Over het algemeen hebben de steden niet overambitieuze gepland en zijn de doelstellingen op operationeel niveau vrij realistisch ingeschat. De druk van een visitatie en opvolging speelt hier op een gunstige wijze. De commissie heeft de indruk dat de beleidsovereenkomsten behoorlijk op koers zitten.

Voor twee beleidsdomeinen zijn er in sommige steden vertragingen merkbaar: de ruimtelijke ordening / de stadsprojecten en het woonbeleid. Vaak heeft deze vertraging te maken met de complexiteit van de regelgeving en afstemming van procedures. Zo zijn steden voor de realisering van projecten sterk afhankelijk van de voortgang binnen bovenlokale overheden (goedkeuring BPA's, onteigeningsaanvragen, subsidie-aanvragen, discussie over toepasbaarheid van regelgeving,...).

Voor de beleidsdomeinen cultuur, welzijn, onderwijs, minderheden, opleiding/Werk, economie, gezondheid en verkeer/mobiliteit zitten de meeste steden voor de uitvoering van de beleidsovereenkomst goed op schema. Voor veel materies is evenwel niet altijd duidelijk of geleverde prestaties ook de gewenste effecten meebrengen: het blijft eerder bij prestatiemeting (aantal contacten, aantallen bezoekers, aantallen...).

De programma-onderdelen die voor een belangrijk deel via het Stedenfonds worden betaald zijn van meer organisatorische en bestuurlijke aard (uitbouwen van wijkwerking, dienstverlening, strategische planning,...). Deze zitten op schema. Of ze de beoogde bestuurlijke en maatschappelijke effecten hebben, is vaak nog niet duidelijk en is vaak lastig te meten. Zo kan een wijkwerking of woondienst organisatorisch wel op schema zijn uitgebouwd, maar is nog een open vraag wat dit allemaal voor de burger en voor de samenleving betekent.

In een drietal steden is met betrekking tot bepaalde projecten door de commissie voorbehoud gemaakt, enerzijds om inhoudelijke motieven, anderzijds omdat het project onvoldoende ver staat om met een redelijke zekerheid binnen de planperiode van het Stedenfonds te kunnen worden afgewerkt. De visitatiecommissie formuleert hierrond een advies aan de stad en aan de minister.

In een paar steden heeft de visitatiecommissie voorstellen uitgewerkt voor een scherpere prioriteitstelling via een aanpassing van de huidige beleidsovereenkomst en zeker met het oog op een nieuwe beleidsovereenkomst bij de verlenging van het Stedenfonds. De commissie heeft dat in de rapporten gemotiveerd en biedt dat als advies aan de stad aan. De commissie kon dat doen omdat de betrokken steden zelf al tot het inzicht kwamen, nog versterkt door de visitatie, dat ze belang hebben bij een sterkere selectieve inzet.

4.3 Stedenfonds of toch maar via het Gemeentefonds ?

Het Stedenfonds is nog maar aan zijn eerste periode toe. Het is dan bovendien nog maar halfweg. Een nieuw instrument moet kansen krijgen. Het is ook absoluut onwenselijk om bij elke legislatuur het geweer van schouder te veranderen: instrumenten hebben ook een zekere stabiliteit nodig om de kans te geven aan vernieuwende praktijken te werken.

Het Stedenfonds wordt door de steden gewaardeerd omwille van zijn open formule. Dat zou de vraag kunnen versterken of het dan niet beter in het ook 'open' Gemeentefonds wordt ingebracht.

De commissies hebben vastgesteld dat het Stedenfonds in nogal wat gevallen ambities tot cherpere keuzes en tot organisatorische verandering heeft gestimuleerd. Een 'extern' fonds legt enige druk op de organisatie en voor steden in verandering werkt die druk over het algemeen ondersteunend. Hoe open het fonds dus ook is, toch werkt het kader van het fonds (met beleidsovereenkomst, voortgangsrapport, visitatie) als een stimulans waarvan de steden zelf aangeven dat hetzelfde effect niet zomaar te verwachten is mochten deze middelen bij het Gemeentefonds worden gevoegd. Het fond combineert, met andere woorden, een open filosofie met toch de nuttige druk van de externe impuls en de 'vreemde ogen' die de stad alert houden.

De verdedigers van de integratie in het Gemeentefonds waren er wel maar ze waren veruit in de minderheid en nuanceerden hun standpunt dan bovendien nog tijdens de discussies. In het syntheserapport zal deze vaststelling zeker nog wat meer uitgewerkt worden: tussen ambtenaren en politici en tussen politici bestaan, in dezelfde gemeente, soms ook nog wel verschillende meningen.

4.4 Stedenfonds als moederconvenant

In het syntheserapport zullen de voorzitters de gedachte uitwerken om het Stedenfonds als kern te nemen voor een bundeling van geormerkte toelagen voor steden, zoals bijvoorbeeld inzake jeugdwerk, cultuurbeleid, milieu, mobiliteit,... De verlichting van de planlast voor de steden zou op die manier heel concreet kunnen worden gemaakt. De noodzaak tot integrale aanpak past bij de filosofie van het Stedenfonds en zou deze uitbreiding kunnen verantwoorden. Op die manier zou het concept van een legislatuuroverschrijdende moederconvenant tussen stad en Vlaamse overheid vorm kunnen krijgen. De opgebouwde ervaring rond de beleidsovereenkomst en de visitatie kan dan op Vlaams niveau een breder doel dienen. Deregulering, vermindering van planlast en meer integratie: het zijn doelstellingen die met dit voorstel gediend zijn.

4.5 Regisseurs steeds meer in actie, steeds meer tegen de grenzen

Regie krijgt vorm

Over het algemeen hebben de visitatiecommissies aangetoond dat veel steden actief bezig zijn met profielveranderingen op domeinen als huisvesting, welzijn, jeugdwerk, integratiewerk, onderwijs,... Dit is vaak gekoppeld aan organisatorische veranderingen in de verhoudingen met de vzw's (beleidsovereenkomsten, herstructurering, herschikking van taken). De steden werpen zich, met vallen en opstaan en soms met te beperkte capaciteit, op als regisseurs op bepaalde beleidsdomeinen. Dat begrip heeft op lokaal niveau betekenis, al is die betekenis niet eenduidig. Ze duidt in de meest algemene zin wel op discussies over rolverandering, over een anderssoortige verhouding tussen stad en maatschappelijke organisaties. De rol van de Vlaamse overheid is hiervoor belangrijk: in regelgeving (decreten) kan het stadsbestuur een helder mandaat krijgen of juist niet. De Vlaamse overheid beïnvloedt door haar regelgeving ook de relatie met het maatschappelijk middenveld dat vaak ook gesubsidieerde taken vervult. Die relatie en problematiek komen uitgebreider aan bod in het syntheserapport.

Het lokale woonbeleid

Een domein waarop het lokale activisme zeker is toegenomen, is dat van het lokale woonbeleid. De steden organiseren zich om de dienstverlening te verbeteren, werpen zich actiever op als regisseurs met huisvestingsmaatschappijen, OCMW, sociale verhuurkantoren,... Voor het pro-actieve woonbeleid (inclusief het grond- en pandenbeleid) is de ontwikkeling van voldoende capaciteit en instrumenten in veel steden wel nog een probleem. Verschillende types van steden, in verschillende stadia van ontwikkeling, zijn te onderscheiden. Die typologie komt in het syntheserapport aan bod.

Het lokale activisme leidt tot een paradox: de steden hebben de indruk dat ze steeds beter werken, in de marge van het woonbeleid. Ze botsen tegen allerlei (bekende) grenzen waarvan we hier vooral vernoemen: de bureaucratisering en het centralisme in de sociale huisvesting, het gebrek aan flexibiliteit in de regelgeving (met name voor inbreiding en voor publiek-private samenwerking), de gebrekkige regelingen voor de kwaliteitscontrole met name op de private huurmarkt. Het steeds actievere lokale woonbeleid leidt dus tot meer frustratie, zowel bij de stadsbesturen als breed maatschappelijk. De uitdagingen zijn ondertussen gigantisch en overtreffen vele malen de middelen die nu worden ingezet.

Het lokale integratiewerk

Verschillende ministers zijn bevoegd voor aspecten van het integratiebeleid: voor welzijnswerk en opbouwwerk, koepels en gemeenten. Het is moeilijk voor steden om zich hier een duidelijk mandaat te verwerven.

De commissies hebben in de steden vooral veel vragen aangetroffen, veel onzekerheid ook over het tot nu gevoerde integratiebeleid, op Vlaams en op lokaal niveau. Inzake integratie in het onderwijs en integratie op de arbeidsmarkt lopen de steden tegen de grenzen op van de lokale netwerking. Meer van hetzelfde en nog meer begeleiding in welzijnswerk haalt niet veel meer uit en werkt geleidelijk ook contraproductief. Hier stuiten zij op structurele grenzen waarvan een deel van de sleutels (misschien nog) op Vlaams niveau te vinden zijn.

De onzekerheid gaat evenwel nog verder en dieper: het gevoel dat de segregatie in de samenleving toeneemt, is sterk aanwezig. Kleinschalige initiatieven zijn er zeker overal en ze zijn absoluut waardevol. Het gevoel overheerst evenwel dat op macroniveau sterkere stromingen de effecten van de kleine projecten wegdrücken. De visitatiecommissies hebben onzekere, soms vertwijfelde steden aangetroffen.

Op zijn minst zal hier een veel intenser overleg tussen de Vlaamse (en federale) overheid en de steden nodig zijn.

5 Interne effecten in de stadsorganisaties

De visitatiecommissies besteedden veel aandacht aan de manier waarop de stadsbesturen zich intern organiseren in het kader van de uitvoering van de beleidsovereenkomst voor het Stedenfonds. Dat was ook het hoofddoel van deze tussentijdse visitatieronde, daar gingen de panelgesprekken in hoofdzaak over. In veel gevallen hadden de steden zelf ook organisatorische en bestuurlijke initiatieven in de beleidsovereenkomst geplaatst, bijvoorbeeld inzake strategische planning, eenloketedienstverlening, wijkwerking, aanpak van grote projecten,...

De voorzitters moeten voor zichzelf de vele observaties nog op een rij zetten en zorgvuldig bekijken tot welke conclusies / aanbevelingen dit alles leidt, over alle steden heen. Heel wat elementen uit de visitatierapporten kunnen dienen als discussiestof over het nieuw gemeentedecreet in zijn verdere uitwerking (onder andere in de uitvoeringsbesluiten) en ze lenen zich natuurlijk voor collegiaal overleg tussen de steden.

We beperken ons tot enkele eerste vaststellingen en blijven op hoofdlijnen.

Versterking van managementteams: wisselende balans

Het fenomeen van het ambtelijke managementteam bestaat wel in elke stad, zij het in verschillende varianten van samenstelling en benaming. De grootste verschillen zitten evenwel in de functies van dit team: in sommige steden is dat overwegend gericht op intern beheer en is het eerder een ambtelijk of bureaucratisch instrument, in enkele steden (maar ze zijn in de minderheid) ontwikkelt het team zich al meer tot een instrument voor planning, strategie, overleg met politici. Het ideaalbeeld van het managementteam, zoals opgenomen in het gemeentedecreet is in bijna alle steden nog behoorlijk ver weg.

Politiek en ambtelijk leiderschap in steden

De visitatiecommissies hebben kennisgemaakt met sterk wisselende vormen van politiek en ambtelijk leiderschap in steden. Soms is het leiderschap sterk gepersonaliseerd, soms is het leiderschap sterker collectief, op het niveau van het college. Dat wisselt ook in de tijd per stad. De omvang van de stad doet hier niet veel terzake. Soms is het ambtelijke leiderschap zwak, soms eerder uitgesproken. Het is de wisselwerking tussen beide en in zijn onderlinge varianten die de drijfkracht en het realisatievermogen van de stad bepalen. De inzichten van de commissie leiden tot meer verfijnde beelden over lokaal leiderschap dan wat in algemene modellen tot uiting komt.

De interne afstemming en het procesmanagement

De wijkwerking is voor de steden toch vaak een test voor de kwaliteit van de interne samenwerking tussen diensten. Er zijn grote varianten: steden die hier nog bijzonder veel werk te doen hebben versus steden die met een gezonde flair en actiegerichte aanpak (en met een sterk leiderschap) er in slagen om diensten te velde te doen samenwerken. Het gaat te velde dan ook in die steden sneller dan aan de top van de organisatie.

Een andere vorm van interne afstemming is deze voor grote fysiek-ruimtelijke stadsprojecten: die zijn er ook in alle steden en het instrument is aan een opmars bezig. Soms is het projectleiderschap toevertrouwd aan autonome bedrijven, soms blijft het in de administratie zelf, soms zit het in de bevoegde dienst, soms is het toevertrouwd aan stafdiensten. Er is meer aandacht en zorg maar over het algemeen is nog veel te winnen op het vlak van de professionaliteit, het uitbouwen van stevige projectstructuren, de communicatie rond projecten,... Hier en daar ontbreekt het aan sterk politiek leiderschap terwijl in andere steden politici nagenoeg het hele proces van stadsprojecten zelf aansturen en trekken.

De autonome gemeentebedrijven

De autonome gemeentebedrijven zijn aan een snelle groei bezig: ze zijn actief in meerdere steden en waar dat niet het geval is, is de oprichting een punt van discussie of twijfel. De

houdingen ten opzichte van de bedrijven verschillen wel grondig en het argument van de democratische controle ligt gevoelig.

Het is niet juist dat deze bedrijven alleen maar worden gebruikt voor de fiscale voordelen. Een aantal bedrijven treedt op als trekker en initiator van grote stadsprojecten en is ook innoverend voor het lokaal beleid. Het woonbeleid lijkt in het algemeen gediend met de flexibiliteit en de slagkracht van deze bedrijven.

De verhoudingen met de stad verschillen en evolueren. Er is overal wel zorg voor een structurele band met het college en de gemeenteraad. In sommige steden evolueert het bedrijf naar een 'stad in de stad' en baart de verhouding met de administratie zorgen, in andere wordt het bedrijf weer meer ingeschakeld als instrument van de stad en wordt het dus eerder weer een deel van de stad. Die verhouding kan ook in de tijd veranderen.

Eenloketdienstverlening: gestimuleerd door Stedenfonds

In enkele steden zijn aanzienlijke middelen van het Stedenfonds gebruikt om de eenloketdienstverlening uit te bouwen. In een drietal steden heeft dat geleid tot ambitieuze projecten voor de integratie van alle informatievragen van burgers naar een concrete vorm van eenloket. De tussentijdse evaluatie leert dat deze initiatieven succes hebben, zij het dat vragen rijzen over hun verdere ontwikkeling (al dan niet in de richting van een servicecentrum?). Deze initiatieven vallen op door de kwaliteit van de voorbereiding, door hun professionaliteit en capaciteit. In enkele andere steden zijn middelen van het Stedenfonds ingezet voor de reorganisatie, cq start van een betere afgestemde woonwinkel of woonloket. Over het algemeen lijken de eerste tekenen erop te wijzen dat ook deze initiatieven redelijk succesvol zijn in hun bereik en effect.

Data en monitoring: meer een deel van de organisatie

We hebben hierboven al aandacht besteed aan de problematiek van data en monitoring. Over het algemeen is toch in alle steden een beweging gaande om meer met data voor opvolging te werken: het wordt meer een onderdeel van de cultuur in de organisatie. Veel lastige problemen duiken op, veel vragen blijven nog onbeantwoord. Intensere samenwerking tussen steden lijkt hier om vele redenen wenselijk.

Regie-problematiek: in beweging

We hebben hierboven ook de regie-problematiek gesitueerd: dat heeft uiteraard belangrijke organisatorische gevolgen. Door taakveranderingen bewegen opdrachten van diensten en verandert de relatie met de maatschappelijke organisaties. Over het algemeen stelt de commissie wel hier en daar gevaren vast: onder 'regie' gaat dan een sterkere aansturing vanuit de stad schuil en maatschappelijke organisaties worden geacht zich in te schakelen. Al zou het begrip het anders doen vermoeden, in die gevallen slaat de energie eerder naar binnen (in de stadsorganisatie) dan naar buiten. Het is zeker een punt van zorg en opvolging.

Wijkwerking: overal in de lift, maar gedifferentieerd

In veel steden worden behoorlijke delen van het Stedenfonds gebruikt voor de uitbouw van de wijkwerking. Deze vertoont in organisatie en uitwerking, in professionaliteit en aanpak, grote verschillen tussen de steden maar ze is overal in snelle ontwikkeling. In het

syntheserapport worden deze verschillen grondiger uitgewerkt. In elk geval is duidelijk: het Stedenfonds heeft de uitbouw gestimuleerd en geprofessionaliseerd. In bepaalde steden is de wijkwerking echt een speerpunt van het lokaal bestuur en is de politieke en ambtelijke steun aan de top zeer groot, in andere steden is dat zeker niet het geval en is de positie van de wijkwerking onduidelijk. In sommige steden is de vraag of een intense vorm van wijkwerking, in enkele aandachtswijken, moet veralgemeend worden voor heel de stad. Dat houdt gevaren in voor uniformisering en bureaucratisering. In bepaalde steden is de wijkwerking innovatief en aantrekkelijk door het ongebonden en vrijbuiterskarakter van de werking. Dan is de vraag of en hoe deze kenmerken kunnen behouden blijven. De wijkwerking is dan een pars pro toto: het leidt tot interessante discussies over de organisatie van stadsbesturen in de nabije toekomst.

Verhouding stad - OCMW

De overgang van het Sociaal Impulsfonds naar het Stedenfonds is voor de OCMW's in het algemeen niet 'nadelig' geweest, bekeken vanuit hun directe belangen inzake financiering en de eigen projecten.

Het is niet zo dat de verhouding tussen stad en OCMW in kleine steden goed zit en in de grote steden niet. Het lijkt zelfs eerder omgekeerd. In de grootste steden is opvallend dat de verhouding in de loop van de laatste jaren inzake overleg zeer intens is geworden, op het niveau van het college, managementteams, gericht overleg en veldcontacten. In sommige kleinere steden is de verhouding dan weer zeer gespannen en conflictueus. Waar de verhouding vrij constructief is, werkt het kader van het lokaal sociaal beleid eerder stimulerend, bovenop het Stedenfonds. Waar dat niet zo is, lijkt zo'n kader niet veel effect te hebben.

INSTEEL VOOR BELEIDSNOTA KEULEN
voorzitters visitatiecommissies en verslagschrijvers:
Filip De Rynck,
Pieter Top,

7. Resultaat stadsgesprekken

Tussen 9 november 2004 en 20 april 2005 vond in de 13 steden en in Brussel een stadsgesprek plaats. Algemeen kan gesteld worden dat de aanwezigen (burgers en afgevaardigden van organisaties, wijkcomité enz) tevreden waren dat een dergelijk stadsgesprek georganiseerd werd en zij met politici en topambtenaren dit debat konden voeren. De stadsbesturen waren minder opgezet met het initiatief en vinden dat het niet de taak is van de Vlaamse regering om gespreksrondes te organiseren in hun stad over hun stad.

Desalniettemin leveren de verslagen van de stadsgesprekken (raadpleegbaar via de website) interessante aspecten op ter ondersteuning van het stadsbeleid. De evaluatie en bijsturing van het bestaande concept ‘stadsgesprekken’, zal in samenwerking met de steden en de VGC geschieden.

Vermits het zeer moeilijk is 1000 stemmen – en met verschillende meningen- samen te vatten en een algemeen beeld te schetsen van wat er leeft, hebben we in onderstaand syntheseverslag een aantal belangrijkste thema’s opgelijst uit de gesprekken die de verdere ontwikkeling van het stedenbeleid kunnen ondersteunen.

Syntheseverslag

Burgers zijn van oordeel dat een stad een stadsvisie nodig heeft voor de hele stad, niet enkel voor het centrum, maar ook voor wijken en buurten buiten het centrum. In die stadsvisie mag de focus niet liggen op één beleidsdomein, maar moet er aandacht gaan naar meerdere beleidsdomeinen. Verschillende bevolkingsgroepen moeten erdoor aangesproken worden, ook de zwakke stadsgebruikers. Een stadsvisie moet een continuïteit in zich dragen, wat met zich meebrengt dat ze getuigt van een lange-termijn-denken, dat men durft denken over een termijn die een legislatuur overschrijdt. Een stadsvisie versterkt de identiteit van de stad, geeft de stad een profiel, zorgt ervoor dat mensen terug fier worden op hun stad. Om dit te bereiken is ambitie nodig, is kwaliteit belangrijk, moeten prioriteiten gesteld worden en moet een goed evenwicht gezocht worden tussen de uitstraling naar buiten en de eigen bewoners. Om die bewoners te bereiken is het nodig die visie uit te dragen én goed te communiceren. Uitdragen alleen is echter niet voldoende, er moet veel aandacht gaan naar het betrekken van bewoners zodat die stadsvisie een draagvlak heeft.

De stad is er voor iedereen. Daarom is het belangrijk af te stappen van de administratieve grenzen en de stad met open blik te bekijken: vanuit verschillende schaalniveaus, vanuit de verhouding stadskern-stadsrand, in verhouding tot de omliggende gemeenten, regio, provincie, Vlaanderen. Een stad heeft een centrumfunctie en een regio functioneert maar goed als de stad die centrumfunctie opneemt. Die centrumfunctie brengt ook lasten met zich mee: aantrekken van kansarmen, mobiliteitsproblemen, stijgende prijzen voor bouwgrond ... De stad wordt voor deze verantwoordelijkheid niet altijd voldoende beloond. Een goede ver(stand)houding tussen de stad en de omliggende gemeenten is belangrijk om hiermee om te gaan. Die verhouding verloopt nog moeilijk, laat kansen liggen. Ook de verhouding stadskern-stadsrand moet nog groeien, want vaak is er een verschil in ontwikkeling. Evenzo verdient de positionering van de stad in de regio en hoe hiermee omgaan om de stad én de regio te versterken meer aandacht. In bepaalde regio’s wil men zelfs grensoverschrijdend kijken, internationale contacten en samenwerking aftasten, maar ook dit moet nog groeien. De provincies, de Vlaamse overheid, de federale overheid hebben een ondersteunende taak. Een

duidelijke taakstelling, respect voor de lokale autonomie, een behoorlijke invulling van het subsidiariteitsprincipe, continuïteit in het beleid zijn hierbij belangrijk.

In de meeste steden kunnen positieve voorbeelden van projecten met een hefboomfunctie aangeduid worden, maar ook gemiste kansen en projecten die dringend zouden moeten uitgevoerd kunnen worden. Op meerdere plaatsen bieden zich momenteel mogelijkheden aan, waarop een stad zou kunnen inspelen. Een stadsproject kan zowel kleinschalig als grootschalig zijn, zowel ruimtelijk als niet-ruimtelijk. Belangrijk is dat men tracht dingen te verknopen, dat de modale burger ook aan bod komt, dat er een goed evenwicht is tussen projecten, dat men burgers van bij het begin betreft én dat men tracht in te spelen op kansen die van onderuit groeien. De ervaring hiervoor moet nog groeien. In verschillende projecten loopt de communicatie mank, zijn bewoners ongelukkig over de manier waarop de betrokkenheid gestimuleerd en de inspraak georganiseerd wordt. De stad moet daarom instaan voor een goede organisatie, moet een goed evenwicht nastreven tussen wat ze zelf controleert en wat ze overlaat aan derden en moet realistische projecten kiezen die ze ook daadwerkelijk afwerkt. Zoniet haken burgers af.

In diverse steden zijn er voorbeelden van een goede samenwerking tussen de stad en derden. Echter over het algemeen wordt een coalitie met de privé-sector te weinig nagestreefd. De middenstand wordt te weinig geconsulteerd, bedrijven te weinig geresponsabiliseerd. PPS is een goede vorm van samenwerking, maar kent nog vele kinderziekten. Een coalitie ontwikkelen met de privé-sector is echter een noodzaak om de stad verder uit te bouwen. Om die coalitie te kunnen uitbouwen is het nodig dat de stad haar regiefunctie beter opneemt en goed nadenkt hoe ze die coalitie kan laten groeien. Naast de privé-sector is netwerkvorming met het OCMW, lokale welzijnspartners en verenigingen ook belangrijk

De stad brengt heel wat mensen samen met heel verschillende achtergronden en culturen. Die diversiteit is een rijkdom en een bron van problemen. Het beleid moet die rijkdom promoten en een stadsmentaliteit aanwakkeren, die impliceert dat je kan omgaan met diversiteit. Tegelijkertijd moet ze die diversiteit managen, initiatieven van allochtonen kansen geven, meer inspanningen leveren om allochtonen te overtuigen deel te nemen aan activiteiten, aan debat, culturele bruggen tussen gemeenschappen kansen geven... De stad moet daarom oog hebben voor het creëren van voldoende ontmoetingsmogelijkheden waar verschillende culturen samen iets doen. Cafés zijn in dit verband belangrijk, ook de inrichting van het openbaar domein, buurtfeesten en andere evenementen. De mogelijkheden van een lokaal bestuur zijn beperkt. Er is tijd voor nodig. Echter, het is belangrijk de belemmeringen onder ogen te durven zien en vragen over dat samenleven in diversiteit tot uiting te brengen.

Om het draagvlak voor die stadsvisie, stadsprojecten, coalities en dat samenleven in diversiteit te stimuleren op alle niveaus en bij alle doelgroepen én burgers aan te zetten tot participatie, is een gedifferentieerd palet aan participatiekanalen nodig en is het belangrijk goed na te denken over het gebruik ervan: de overlegorganen op wijkniveau, de adviesraden, de professionele begeleiding via buurtwerk, het referendum, de inschakeling van het middenveld, intermediairen, vrijwilligers, het wijkmanagement, ... Ook over het gebruik van de infokanalen moet goed nagedacht worden: de stadskrant, folders, brochures, pers, regionale TV, website, signaalkaarten, meldingskaarten,.. De ervaring hier rond moet nog groeien. Het bestuur, zowel de ambtenaren als de politici, moeten er zich organisatorisch en professioneel beter op toeleggen. Ze moeten leren om het beleid duidelijk te communiceren. Ze moeten leren omgaan met de mogelijkheden en grenzen van burgerparticipatie, met het geven van verantwoordelijkheid aan burgers en het aanzetten van burgers tot het nemen van

verantwoordelijkheid. Inspraak moet op een creatieve manier georganiseerd worden, desnoods via nieuwe vormen van communicatie. Want niet alle doelgroepen worden bereikt, vooral jongeren, allochtonen en kansarmen niet. Participatieve democratie is immers vooral voor wie het goed kan zeggen. Het is dan ook belangrijk na te gaan hoe je minder verbale groepen toch kunt laten deelnemen.

Deel II: Sterke steden, een inclusief beleid

De Vlaamse regering erkent de lokale besturen als partners in het realiseren van een resultaatgerichte en toegankelijke dienstverlening aan burgers en ondernemingen. We geven hiertoe ruimte en autonomie en zorgen voor een correcte financiering. We investeren in het versterken van de stedelijke cultuur, de kwaliteit van de stedelijke ruimte en de stedelijke solidariteit, evenals in de identiteit en de leefbaarheid van het buitengebied. (Regeerakkoord 2004-2009)

1. Overleg en Samenwerking met de Steden

In haar streven naar partnerschap met de steden, zal de Vlaamse regering haar samenwerking met de verschillende steden nog moeten optimaliseren. Alles wordt nog teveel van bovenaf gestuurd en geleid. Er bestaat geen echte wisselwerking tussen de hogere overheid en de stad. De steden moeten voor alles en nog wat documenten opstellen en binnen verschillende termijnen (omgevingsanalyses, beleidsplannen, rapporten enz.) willen ze in aanmerking komen voor steun. Het wordt te complex. Er zit ook geen uniformiteit in het opstellen van deze documenten waardoor het voor de steden zeer moeilijk is te weten wat van hen verlangd wordt.

De stad wordt bij deze niet meer ontwikkeld op basis van de strategische visie van de stad zelf, maar hervormt naar wat mogelijk is om te voldoen aan de doelstellingen van het hogere beleid.

Echter, de strategische visie van de stad zou ambitieus moeten zijn, de prioriteiten van de stad moeten vatten én kwalitatief hoogstaand moeten. Deze strategische visie moet niet enkel het korte termijn beleid weerspiegelen, maar ook een continuïteit van het beleid durven garanderen door het lange termijn denken erin te verwerken. Een degelijk uitgewerkte en goed gecommuniceerde stadsvisie versterkt immers de identiteit van de stad, geeft de stad een imago waardoor de mensen trotser kunnen zijn op hun stad. Dit betekent ook dat bij de ontwikkeling van deze stadsvisie zoveel mogelijk burgers, bedrijven en organisaties betrokken moeten worden zodat de stadsvisie een groter draagvlak heeft.

Ik blijf streven naar meer uniformiteit in de verschillende documenten en zal afschaffen waar mogelijk is. Toekomstige overeenkomsten die opgemaakt dienen te worden met de Vlaamse regering zullen engagementen van beide partners moeten weerspiegelen, met respect voor de ontwikkelde stadsvisie.

Actie 1. Overleg met de steden

De afgelopen jaren was er geregeld overleg tussen het Vlaamse niveau en de steden. Voorbeelden waren de stedenronde van de Vlaamse minister bevoegd voor Stedenbeleid, het overleg in functie van de stadsmonitor, de gezamenlijke advertenties en dergelijk. Het overleg bleef echter ad hoc.

Om te komen tot een goede samenwerking en een beter afgelijnd stedenbeleid moet er op regelmatige basis overlegd worden met de steden. De minister van Stedenbeleid moet hierbij functioneren als verbindingspersoon niet alleen naar de andere Vlaamse ministers maar ook naar de Federale en Europese overheid.

De Minister zal deelnemen aan het overleg van de 13 burgemeesters in de schoot van de VVSG.

Actie 2: Vormingsprogramma Regiefunctie van het stadsbestuur

Op heel wat beleidsdomeinen vervullen de steden nu al vormen van ‘regie’, vaak op verzoek van de Vlaamse overheid zelf. De stadsbesturen zoeken actief naar het realiseren van partnerschap met andere organisaties om in samenwerking en taakverdeling maatschappelijke problemen aan te pakken. Dat is bijvoorbeeld zo op het vlak van onderwijs en het woonbeleid.

De Vlaamse overheid zal in overleg met de steden nagaan hoe ze haar regelgeving zodanig kan aanpassen dat de lokale besturen deze rollen beter en met een grotere responsabilisering kunnen vervullen.

De regierol van de stedelijke overheid moet kunnen steunen op een combinatie van politiek en ambtelijk leiderschap. De regiefuncties vergen een aangepaste organisatie van de stadsbesturen. Dit gaat over het bestaande takenpakket naar continuïteit van beleid, intense communicatie, professioneel management, goede overlegprocessen met maatschappelijke actoren, taakverdeling tussen stad en OCMW, als naar nieuw te ontwikkelen vaardigheden inzake sturings- en planningscapaciteit, communicatievaardigheden, netwerkingvorming, enz.

Samen met de steden wordt een legislatuurbreed vormingsprogramma uitgewerkt voor lokale capaciteitsopbouw. Dit programma kan zich zowel richten naar mandatarissen als naar ambtenaren van de lokale besturen.

Bij de totstandkoming van het gemeentedecreet werd een bijzondere aandacht besteed aan instrumenten die de lokale overheid toelaten de beschikbare middelen maximaal in te zetten. De uitbreiding van de samenwerkingsmogelijkheden en het verbeteren van de contacten tussen stad en OCMW zijn hiervan voorbeelden.

In het decreet werd ervoor geopteerd de voorzitter van het OCMW deel te doen uitmaken van het college van burgemeester en schepenen (optioneel vanaf 2007, verplicht vanaf 2013). Dit geeft de plaatselijke overheden de mogelijkheid het sociaal beleid te laten aansturen vanuit een centrale figuur wat ongetwijfeld aanleiding zal geven tot een effectiever beleid.

Een tweede instrument dat in het gemeentedecreet is verwerkt, en ook zal worden doorgetrokken naar de OCMW-wet, is dat de stad en het OCMW met elkaar beheersovereenkomsten kunnen afsluiten. Er wordt hiermee niet alleen beoogd dat men beroep kan doen op de diensten van het andere bestuur maar ook dat men beroep kan doen op specifieke functies.

Zeker de samenwerking of de roluitklaring tussen stad en OCMW is in de meeste steden voor verbetering vatbaar. De vaststellingen van de visitatiecommissie en de eigen bemerkingen van de stad in hun voortgangsrapporten over de samenwerking met het OCMW zullen opgelijst worden en als voorbeelden van good/bad practices opgenomen worden in het vormingsprogramma.

Dit vormingsprogramma zal in het voorjaar 2007 samen met de steden worden uitgewerkt na de installatie van de nieuwe stadsbesturen en OCMW-besturen.

Actie 3: Masterclass stedelijke omgevingsanalyses en diagnoses

Voor heel wat beleidsdomeinen (Stedenbeleid, Ruimtelijk structuurplan, Cultuur, Jeugdbeleid, Sociaal Beleid, milieu, mobiliteit,...) worden vandaag overeenkomsten afgesloten tussen de Vlaamse overheid en de steden.

Ter voorbereiding en/of ter ondersteuning voor de opmaak en/of uitvoering van overeenkomsten/projecten/doelstellingen wordt aan steden opgedragen omgevingsanalyses en diagnoses op te maken. Elk beleidsdomein heeft daarbij eigen voorschriften en verwachtingen, waardoor elk document anders opgemaakt moet worden.

In een eerste fase zal - samen met de verschillende betrokken Vlaamse administraties - een Masterclass II opgericht worden die een inventaris opmaakt van wat vandaag 'gevraagd' wordt aan gegevens zodat we uiteindelijk vanuit de Vlaamse regering de criteria en parameters voor elk uniform document (SWOT's, omgevingsanalyses, rapporten, evaluaties, enz) kunnen afspreken die voor alle administraties aanvaardbaar en bruikbaar zullen zijn.

De opzet van de Masterclass II sluit aan bij de visie van planlastreductie, administratieve vereenvoudiging en rationalisering van de planningsverplichtingen, die de Vlaamse regering zich tot doel gesteld heeft.

Vanuit de Vlaamse regering zal een "kaderdecreet ter uniformisering van procedures die betrekking hebben op subsidies die vanuit de Vlaamse Gemeenschap en de Agentschappen (de vroegere VOI's) aan de gemeenten en de OCMW's worden verleend" opgemaakt worden dat rekening houdt met de beleidscyclus van de lokale en provinciale overheden. Binnen de beleidsdoelstellingen die de Vlaamse regering vooropstelt, zullen de lokale en provinciale besturen een grote beleidsruimte krijgen bij de realisatie. De duurtijd, het inhoudelijke kader van de overeenkomst, de wijze van opvolging en evaluatie, het kader voor de toekenning van de middelen kunnen op die manier binnen gemeenschappelijke krijtlijnen worden bepaald. Dat zal de rapporteringlast voor de lokale besturen aanzienlijk verminderen, zonder de garantie te verliezen op het bewaken van de realisatie van de beoogde doelstellingen.

2. Verleggen van grenzen: de idee van "verknoping"

De stad is geen eiland op zich. De steden maken deel uit van een groter geheel en zijn gevoelig voor invloeden van buitenaf: van de rand, van andere steden, van Vlaanderen, van België, van Europa en van de wereld. Omwille van de effecten van het jarenlang gevoerde beleid van spreiding van wonen, werken, medische en educatieve instellingen, spreiding door de oprichting van filialen in de rand, een verbetering van de mobiliteit, enz., is er een verweving ontstaan tussen de meer verdichte en meer open gebieden. De grenzen tussen stad en platteland zijn vervaagd of verdwenen, steden en gemeenten vormen één geheel. Met andere woorden: het impactgebied van de steden wordt steeds groter. Vlaanderen wordt in feite één groot verstedelijkt gebied, een kluwen van netwerken met evenveel verschillende mogelijkheden aan verknoppingen.

Ik wil vanuit de Vlaamse regering samen met de steden de knopen van de verschillende rasters (netwerken) zichtbaar te maken zonder hierbij te vervallen in nieuwe

afbakeningsprocessen en/of nieuwe structuren. Het is belangrijk af te stappen van administratieve grenzen en de stad met een open blik te bekijken vanuit de verschillende schaalniveaus - vanuit de verhouding stadskern-stadsrand, in verhouding tot de omliggende gemeenten, de regio, de provincie, Vlaanderen – en/ of per thema. Om bijvoorbeeld het ondersteunen van de economische ontwikkeling vergt een gans andere verknoping en bijhorend samenwerkingsverband dan bijvoorbeeld het culturele aanbod uitbouwen binnen een provincie, in Vlaanderen, in verhouding met de ons omringende buitenlandse steden. De Vlaamse regering kan dan de steden ondersteunen in grotere samenwerkingsverbanden over de stadsgrenzen heen.

Het ondersteunen van stadsprojecten wordt ervaren als één van de belangrijkste hefboomen om de stedelijke vernieuwing en de hiermee gepaarde verbetering van de omgevingsfactoren in de steden en ver daarbuiten te bewerkstelligen. Stadsprojecten staan garant voor een inclusieve aanpak naar verschillende domeinen, zoals economie, ruimtelijke ordening, ondernemerschap, mobiliteit, cultuur, enzovoort die de leefbaarheid van een buurt, een wijk, de stad zullen verhogen.

Steden die erin slagen inclusieve projecten op te zetten, waarin verscheidene facetten geïntegreerd worden, verdienen alle aanmoediging die ze kunnen krijgen om hun projecten binnen een redelijk tijdsbestek gerealiseerd te zien.

Ik wil ervoor ijveren om in de toekomst meer te doen dan alleen maar financiële ondersteuning te verstrekken. Ik zie het als mijn taak om in stadsprojecten, als trekker voor de stad op te treden, om de verschillende noodzakelijke actoren samen te brengen.

Een stad die met een inclusieve benadering werkt, moet in de Vlaamse regering een partner vinden die op éénzelfde manier werkt. Dat betekent dat de stad haar projecten niet moet onderhandelen met tien onderscheiden vakministers, die vaak tegenstrijdige signalen geven, maar met één inclusief denkende Vlaamse regering.

Actie 4. Oprichting ‘Kenniscentrum’

Hoewel al vele jaren via verschillende bevoegdheidsdomeinen projecten gerealiseerd worden, blijft men nog steeds ervaren dat de uitwerking, de mogelijke constructies (al dan niet in PPS-verband), het begeleiden van projecten beperkt blijft tot de eigen administraties en dat de uitwisseling van kennis en ervaring zeer beperkt is.

Samen met de steden pleit ik voor het stroomlijnen en de uitwisseling van gegevens tussen de steden en de Vlaamse regering en de steden onderling.

De steden wensen een Overleg- en Kenniscentrum op te richten en zullen daarvoor de nodige middelen en mensen ter beschikking stellen. Zij hopen dat dit centrum een platform kan bieden voor de steden waarbinnen een visie kan ontwikkeld worden, waar standpunten kunnen voorbereid worden, waar informatie wordt verzameld en kan geraadpleegd worden.

Het op te richten Kenniscentrum zou in een eerste fase al drie taken op zich kunnen nemen:

- 1) Datavergaring en – verspreiding,

- 2) Accountmanagement van projecten. (begeleiding van steden bij de opmaak, de goedkeuring en uitvoering van hun projecten over de verschillende bevoegdheden heen)
- 3) Verbindingsorgaan tussen de Vlaamse regering en de steden om het beleid op elkaar af te stemmen in 2007.

Ik wil samen met de steden de praktische opzet en functieafbakening van dit kenniscentrum onderzoeken. Als Minister van stedenbeleid zal ik meedenken met de steden of en welke taken (bvb datavergaring, studies, onderzoek, ...) en bijhorende middelen kunnen overgeheveld worden naar het Overleg – en Kenniscentrum.

Actie 5. Programma ‘projectmatig werken’

Projecten zouden gerealiseerd moeten worden vanuit het gebied, vanuit de noodzaak van het project en niet vanuit de logica van individuele sectoren. Binnen de Vlaamse regering zal gestart worden met een beperkt experiment ‘projectmatig werken’.

Op basis van voorstellen van de steden zullen een aantal projecten geselecteerd worden die als basis dienen voor het experiment ‘projectmatig werken’. Voor elk project afzonderlijk zal een programma uitgewerkt worden hoe mensen en middelen zo efficiënt mogelijk kunnen ingezet worden om een project bvb vorm te geven, van start te gaan, om binnen een redelijke termijn gerealiseerd te worden. Buitenlandse voorbeelden van manieren van aanpak (bvb projectmatige aanpak in Frankrijk) zullen onderzocht worden naar hun implementeerbaarheid en functioneerbaarheid voor betreffende projecten.

Dit beperkt en haalbaar programma zal ter goedkeuring aan de Vlaamse regering worden voorgelegd. De goedkeuring van het programma door de Vlaamse regering houdt de principiële goedkeuring in van de projecten door alle beleidssectoren op het Vlaamse niveau. Bij de goedkeuring van de projecten zal een hoofdstuk voorzien worden waarin de onderscheiden ministers hun financiële engagementen ten opzichte van het betreffende project bevestigen.

Per project zal een accountmanager aangeduid worden vanuit het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap of vanuit het Kenniscentrum. De accountmanager zal het vaste aanspreekpunt zijn voor de andere betrokken actoren in het project (stadsbestuur, private partners, huisvestingmaatschappij, Havenbestuur, De Lijn, NMBS, enz...). De accountmanager zal de procedures op Vlaams niveau in de diverse beleidssectoren opvolgen en de vooruitgang bewaken, ook op financieel vlak. De accountmanager zal op geregelde tijdstippen verslag uitbrengen aan de Vlaamse Regering over de vorderingen van het project.

Actie 6. Stadsvernieuwingsprojecten

De ervaring met de stadsvernieuwingsprojecten leert ons dat de interesse van de private sector voor investeringen in de stad groot is. Zij zien met belangstelling uit naar investeringskansen in woon-, kantoor-, winkel- en vrijetijdsinfrastructuur.

De subsidie van stadsvernieuwingsprojecten komt tegemoet aan een reële nood. Het aantal en de omvang van de ingediende projecten voor oproep I en oproep II overtrof in ruime mate de

beschikbare middelen. Slechts een beperkt aantal projecten konden gehonoreerd worden. De andere projecten vielen uit de boot. De belangrijkste redenen hiervoor waren dat er te weinig middelen zijn om deze op te vangen en ten tweede dat sommige projecten nog niet voldoende uitgewerkt waren of een onvoldoende kwaliteit kenden. Tal van deze beloftevolle projecten werden ondersteund door een conceptsubsiëring en werden klaargestoomd voor een volgende oproep.

Het hefboomeffect van de stadsvernieuwingsprojecten is enorm: elke euro uit het fonds, genereert 19 euro waarvan het merendeel door private investeerders verstrekt wordt.

Noch in 2006, noch in de meerjarenbegroting zijn op dit moment middelen voorzien voor een nieuwe oproep stadsvernieuwingsprojecten.

3. Samenleven in diversiteit door een actievere participatie aan de samenleving

De stad brengt heel wat burgers samen met heel verschillende achtergronden en culturen. In de stad leven is per definitie samenleven in diversiteit. Het te ontwikkelen beleid voor een samenleving in diversiteit moet gericht zijn op een gemeenschappelijke toekomst die vorm kan krijgen vanuit verschillende achtergronden, maar met respect voor de eigen ontwikkeling van elk individu. Het gaat om een beleid op basis van een versterkt gedeeld burgerschap dat duidelijk de gemeenschappelijke waarden die een open, modern Vlaanderen kenmerken, onderstrepen. Plichten moeten door iedereen nagekomen worden, verantwoordelijkheden moeten opgenomen worden en aangereikte kansen moeten verzilverd worden. Dit is zonder twijfel één van de moeilijkste opdrachten voor elk bestuur omdat men mensen dient te stimuleren meer interesse te tonen voor hun naaste omgeving, initiatieven dient te nemen (of te ondersteunen) om mensen te laten integreren in hun omgeving en actief te laten participeren aan de samenleving.

Deze initiatieven gaan niet alleen over grootschalige georganiseerde activiteiten en stadsverfraaiingen, maar ook over vele vormen van vrijwillige, enthousiaste inzet en positieve betrokkenheid bij de stad. Het opstarten van een wijkkrant, de buurt die een verlaten schouwburg in huur neemt, buurtbewoners die vervoer delen, vormen van mantelzorg, ouderen die toezicht houden op een plein, burelen die een informeel systeem van kinderopvang uitwerken, verfraaiing van buurten, verbetering van mobiliteit, het inrichten van een groetstraat,.... . Allemaal initiatieven die het thuisgevoel en samenhangingsgevoel mee onderschrijven.

Het stadsbestuur moet het zich ook niet moeilijker of ingewikkelder maken dan nodig is: wat burgers, bedrijven en organisaties zelf kunnen doen, hoeft het bestuur niet op zich te nemen = regiefunctie van de steden. Het opzetten van participatievormen naar het aanreiken, het invullen en het uitstippelen van het beleid én het ondersteunen van burgerinitiatieven zijn twee belangrijke taken voor het stadsbestuur om naar de toekomst toe verder uit te diepen.

Drempelverlagende initiatieven, al dan niet voorgedragen, moeten verder gestimuleerd en ondersteund worden, zodat de sociale betrokkenheid vanuit elk individu in buurten en wijken nog verhoogd kan worden. Bij de ondersteuning van deze initiatieven is het de taak van het stadsbestuur om te zorgen dat alle groepen van de bevolking betrokken worden. Want niet alle doelgroepen nemen deel aan de bestaande participatieprocessen. Vooral jongeren, allochtonen

en kansarmen zijn moeilijker te activeren, of beter gezegd moeilijker te bereiken en vergen bijgevolg een heel andere manier van aanpak.

De Vlaamse regering wil ertoe bijdragen om de stad zo in te richten dat mensen nog meer met elkaar in interactie komen en in dialoog gaan. Dit kan op verschillende manieren en via vele kanalen: in het onderwijs, op het werk, in de culturele beleving, op wijkniveau, in woonblokken, in ontspanningsfaciliteiten, hobby's.... De Vlaamse regering wil hier vooral 'voorwaardenscheppend' en 'kansencreeënd' optreden waarbij burgers gemotiveerd worden te reageren, te anticiperen en een actief coproductent van het beleid te worden.

Als extraatje zal ik namens de Vlaamse regering een derde categorie "Thuis in de stad"-prijs uitreiken waarbij een aantal burger/buurt/wijk-initiatieven beloond zullen worden.

Actie 7. Participatie op wijkniveau

Participatie op wijkniveau is naast participatie op stadsniveau een aanvullend middel om participatie op herkenbare schaal te organiseren en vooral om burgers zelf met andere burgers te laten discussiëren en keuzes te laten maken. Participatie op buurtniveau heeft beleidsmatige grenzen en het stadsbestuur behoudt zijn globale verantwoordelijkheid. Het stadsbestuur moet bij momenten keuzes maken tussen de belangen van verschillende wijken.

Participatie op wijkniveau is niet nieuw en de variatie in de steden is groot: diensten in wijken, wijkprogramma' en wijkoverleg, adviserende wijkraden...De Vlaamse Regering wil de participatie op wijkniveau stimuleren. Naast de initiatieven die ondersteund zijn vanuit het stedenfonds ondersteunt de Vlaamse Regering dit initiatief en heeft zij via het nieuwe Gemeentedecreet de steden en gemeenten de mogelijkheid gegeven om een deel van hun middelen ter beschikking te stellen aan wijken en buurten voor de realisatie van eigen specifieke beleidsdoelstellingen.

Uitgangspunt van het gemeentedecreet is dat de participatie van de burger moet worden verhoogd. Het decreet voert dan ook uitdrukkelijk een aantal elementen in die de participatie van de burger verhogen en waarvan de verdere uitwerking toekomt aan de gemeente in het kader van de lokale autonomie. Het Gemeentedecreet voorziet hiertoe uitdrukkelijk in twee nieuwe instrumenten die de mogelijkheid creëren tot het beheren van een deel van het gemeentelijk budget op wijkniveau: de mogelijkheid tot delegatie van budgethouderschap aan bepaalde personeelsleden van de gemeente en/of via het Gemeentelijk Intern Verzelfstandigd Agentschap.

De ontwikkelingen van participatie op wijkniveau en stadsniveau zullen nauwlettend opgevolgd en begeleid worden.

Actie 8. Aandacht voor de participatie van de minder-bereikbare groepen

In participatieprocessen dreigen de ideeën en de belangen van minder-bereikbare groepen op de achtergrond te geraken (Zij zijn niet vertegenwoordigd in politieke partijen, nemen geen deel aan klassieke inspraakvormen (adviesraden en hoorzittingen). Bestuurders hebben de verantwoordelijkheid ervoor te zorgen dat deze mensen een stem krijgen in de debatten. Stadsbesturen roepen hiervoor beter zelf geen nieuwe overheidsinitiatieven in het leven. Zij moeten mensen en hun projecten ondersteunen die daar al werk van maken: vrijwilligerskernen in de wijkwerking, in het opbouwwerk, in het welzijnswerk, in het vakbondswerk, in de schoolwerking,...

Samen met de steden zal onderzocht hoe deze organisaties meer betrokken en ingezet kunnen worden om de minder-bereikbare groepen actiever aan het participatieproces te laten deelnemen.

Actie 9: Stimuleren van gezamenlijke initiatieven

Om de mensen meer interesse te laten tonen voor hun naaste omgeving – in dit geval zeer letterlijk: de burens en de straatbewoners-, om de mensen te laten integreren in hun omgeving en bijgevolg actiever deel te nemen in die samenleving kan vanuit de overheid extra ondersteuning gegeven aan de burgers indien ze samenwerken met de andere bewoners in een straat/ buurt/ wijk rond een bepaald thema. Bijvoorbeeld niet de renovatie van één huis, maar meerdere huizen in een straat, (of de hele straat). Wie iets in groep doet (een buurt, een vereniging), krijgt dan hogere premies, meer ondersteuning en extra diensten vanwege het stadsbestuur. (Witboek)

Er zijn reeds voorbeelden van steden waar gezamenlijke initiatieven ondersteund werden. Deze voorbeelden zijn echter exemplarisch of éénmalig.

Met de steden wordt onderzocht hoe bestaande regelgeving (o.a. renovatiepremie ...) aangepast kan worden om gezamenlijke initiatieven blijvend te stimuleren.

Actie 10: De organisatie van thema-stadsgesprekken

Tussen 9 november 2004 en 20 april 2005 vond in de 13 steden en in Brussel een stadsgesprek plaats. Algemeen kan gesteld worden dat de aanwezigen (burgers en afgevaardigden van organisaties, wijkcomité enz) tevreden waren dat een dergelijk stadsgesprek georganiseerd werd en zij met politici en topambtenaren dit debat konden voeren. De stadsbesturen waren minder opgezet met het initiatief en vinden vooral dat het niet de taak is van de Vlaamse regering om gespreksrondes te organiseren in hun stad over hun stad.

Als voornaamste inhoudelijke bemerkingen werden door de aanwezigen volgende zaken gemeld: het witboek is veel te zwaar geschreven, de uiteenzetting over het witboek was te theoretisch en de representativiteit van de aanwezigen is geen juiste weerspiegeling van de bevolking of van wat leeft in de bevolking (het publiek bestond teveel uit afgevaardigden van bepaalde groepen die toch overal aanwezig zijn).

In de loop van 2006 zal in overleg met de steden gewerkt worden aan het opzetten van thema-stadsgesprekken bvb 'stadsgebruikers', 'kinderen en jongeren' 'Diverse stad', en over het vervolg van het stadsgesprek dat gevoerd werd in 2005. "Samenleven in diversiteit" kan enkel een succes zijn indien die diversiteit ook in het debat aan bod komt.

Bij de organisatie van deze stadsgesprekken zal gezocht worden hoe de verwachtingen van de Vlaamse overheid en de verwachtingen van de stadsbesturen beter op elkaar afgestemd kunnen worden. Gelijksortige gesprekken en de wijze waarop ze georganiseerd werden in een aantal Europese steden, kunnen als insteek dienen voor een optimalisering van de stadsgesprekken.

Actie 11: Het verspreiden van ‘good practices’.

Voorbeelden van participatie, van stadsgesprekken, van bewonersinitiatief in Vlaanderen, en met de tijd vanuit Europa, zullen door de Vlaamse overheid verzameld worden en raadpleegbaar zijn via de website www.thuisindestad.be.

4. Communicatie en website

Een vijftal jaar geleden kwam de stad vooral in de media als problematisch, onveilig, vies, vuil en vreemd. Vandaag is het beeld veel meer genuanceerd. De stad is weer trendy en de vooroordelen van vroeger moeten de duimen leggen voor bruisend, groen en creatief. Deze mentaliteitswijziging heeft verdere ondersteuning nodig. Tevens zien wij de laatste jaren een explosie van overheidsinitiatieven om de levenskwaliteit in de stad te verhogen.

Actie 12: Promotie van de steden

Over zulke initiatieven, projecten en realisaties van de Vlaamse Regering én van de steden willen wij op geregelde tijdstippen communiceren in een campagne die wij de boodschap gegeven hebben: **“De stad is klaarwakker”**

In hoofdzaak moet er een evenwichtig beeld gegeven worden over de steden, een eerlijke kijk, een positieve boodschap te geven over de stad en over alles wat "stedelijkheid" is. Daarbij moeten in de eerste plaats de concrete realisaties te baat genomen worden (bv. economische dynamiek, leuke woonomgeving, originele renovaties, herbestemming van een site, bewonersparticipatie, leuke winkelstraat, aangenaam en aangepast wonen voor ouderen, activiteiten voor kinderen,). Daarnaast kunnen de specifieke initiatieven van de Vlaamse overheid op vlak van het stedenbeleid stelselmatig en op gepaste tijdstippen worden gecommuniceerd.

Bijgevolg zal om het Vlaamse Stedenbeleid verder te ondersteunen een meerjarig geïntegreerd communicatieplan opgezet worden. Het communicatieplan zal bestaan uit een samenspel van informatie en sensibilisering via advertenties, verhogen van de media-aandacht via PR en online informeren via de website. Er zal verder gebouwd worden op de bekendheid van de merknaam “Thuis in de stad” die behouden blijft (zie www.thuisindestad.be).

5. Andere instrumenten van het Stedenbeleid**Actie 13: opmaak van de beleidsovereenkomsten 2007-**

De beleidsovereenkomsten zijn opgesteld voor de periode 2003-2007 en zijn ingedeeld in drie grote groepen: de strategische doelstellingen, de operationele doelstellingen en de te bereiken maatschappelijke effecten. Elke beleidsovereenkomst is anders en op maat van één welbepaalde stad.

Uit de gesprekken met de burgemeesters onthoud ik dat iedereen de manier van aanpak, met name dat de steden zelf hun prioriteiten kunnen ophijsten in hun beleidsovereenkomst en in partnerschap met de Minister van Stedenbeleid, als zeer positief ervaren.

Naar vorm toe vinden sommige burgemeesters dat deze in de toekomst kan behouden blijven, anderen pleiten dan weer voor een meer projectmatige benadering.

Het meten van de maatschappelijke effecten – gemeten door een aantal indicatoren en opgenomen in de stadsmonitor- wordt door sommige burgemeesters als lastig ervaren moet naar de toekomst toe anders ingevuld worden.

Samen met het aftredende en aantredende stadsbestuur zal ik in de periode 2006-2007, respectievelijk, de bestaande beleidsovereenkomsten evalueren naar hun merites en een nieuwe beleidsovereenkomst afsluiten op maat van betreffende stad.

Actie 14: actualisatie van de Stedelijke Monografieën en de Stadsmonitor

Een stadsmonografie biedt een synthetisch en gedetailleerd overzicht van de voornaamste statistieken van een stad. De stad in kwestie wordt gesitueerd ten opzichte van Vlaanderen, de groep van de 13 steden en van een stad met een gelijkaardig profiel. De cijfers en statistieken uit diverse bronnen zijn samengevat in één leesbaar document en de trends die daarin vervat zitten worden verduidelijkt via aangepaste grafieken, toelichtingen en synthetisch beschrijvende statistiek. Voor alle 13 steden is een stadsmonografie opgemaakt. De eerste verschenen in het jaar 2002 en de laatste waren klaar in het voorjaar 2004. Ze zijn gepubliceerd in boekvorm en beschikbaar op de website.

De Stadsmonografieën zijn door de stadsbesturen als zeer leerrijk en interessant ervaren. Een continuering van de dataverzameling is aangewezen. Wel dient de methodiek en de aanpak in overleg met de steden herbekeken te worden.

De stadsmonitor brengt in kaart hoe leefbaar de steden zijn en hoe duurzaam hun ontwikkeling. Per stad is een stadseditie opgesteld met de resultaten van de meting van 188 indicatoren. Evaluatie leert dat het niet eenvoudig was om de weerhouden parameters (die dikwijls zeer moeilijk te meten zijn) te gebruiken voor het ontwikkelen van een strategische visie op het stedelijk beleid.

In de loop van deze legislatuur zal een actualisatie gebeuren van zowel de 13 stadsmonografieën als de stadsmonitor. Er zal in dat verband een bijkomende survey gelanceerd worden ter aanvulling van het luik van de stadsmonitor dat peilt naar de gevoelens van stadsbewoners en –gebruikers.

Tevens zal er samen met de steden gezocht worden naar mogelijkheden om de stadsmonitor beter in te zetten voor de ontwikkeling van een strategisch stedelijk beleid.

Actie 15: ‘Thuis in de stad’-prijs

De "Thuis inde stad"-prijs wordt jaarlijks uitgereikt door de Vlaamse minister bevoegd voor stedenbeleid. De bestaande categorieën worden uitgebreid van twee naar drie categorieën:

- De prijs in categorie 1 bedraagt 125.000 euro en gaat naar een geïntegreerd infrastructureel project dat de stad zowel ruimtelijk als fysiek verandert en waarbij verschillende aspecten van stedelijkheid aan bod komen.
- De prijs in categorie 2 bedraagt jaarlijks 25.000 euro en het thema wordt jaarlijks bepaald.
- **Een derde “Thuis in de stad-prijs” waar een aantal bewoners/ buurt/wijk initiatieven beloond zullen worden.** (de thema’s of groepen zullen in de loop van het eerste jaar

nader uitgewerkt worden.

Het uitreiken van de jaarlijkse “Thuis in de stad”-prijs zal de volgende jaren herhaald worden.

Deel III: Sterke steden, een integraal beleid

1. Ondernemingscreativiteit als motor van groei in de Vlaamse steden en Brussel

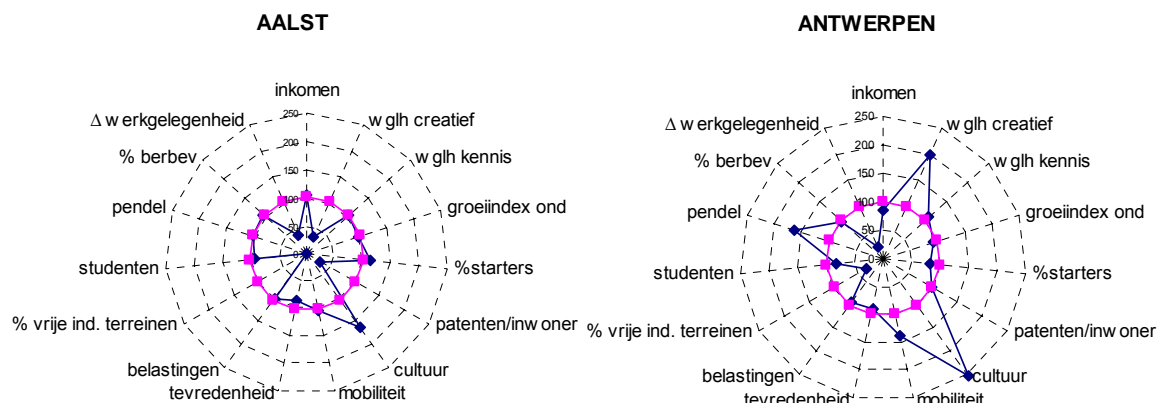
Op basis van het onderzoeksrapport

“Ondernemingscreativiteit als motor van groei in de Vlaamse steden en Brussel”

De globalisering en de hiermee samenhangende herverdeling van economische activiteiten heeft de rol van steden wereldwijd grondig hervormd. In het verleden heeft de negatieve impact van deze evolutie in Vlaanderen vaak aandacht gekregen (wegtrekken van – vaak industriële – activiteiten, verwaarloosde buurten, leegstand,...), maar stilaan beginnen de steden de uitdagingen die de globalisering aan hen gesteld heeft te boven te komen en er proactief op in te spelen.

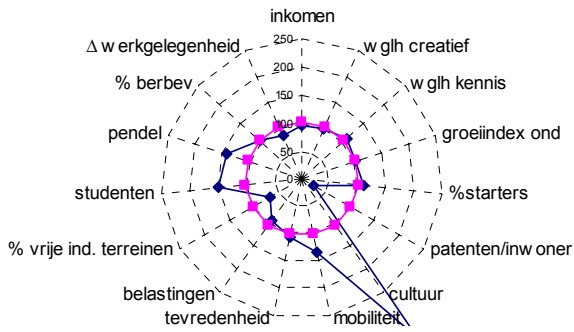
In het onderzoeksrapport van het FDC Kenniscentrum (een samenwerking tussen Flanders District of Creativity vzw en Vlerick Leuven Gent Management School), werd een model ontwikkeld om onze steden te toetsen aan verschillende facetten die belangrijk zijn voor de ontwikkeling van de creatieve economie. In hoeverre beschikken onze steden over de nodige inputfactoren om uit te groeien tot een creatieve stad? Vindt creativiteit gemakkelijk zijn weg naar de markt via innovatie en ondernemerschap? De 13 centrumsteden en Brussel werden elk aan de hand van een ‘stedelijke creativiteitsbarometer’ visueel gepositioneerd tegenover respectievelijk het Vlaams en Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De stedelijke creativiteitsbarometer geeft per stad een overzicht van de sterktes en zwaktes in het kader van de creatieve economie. (de gebruikte indicatoren: zie bijlage)

Dit resulteert in volgende stedelijke creativiteitsbarometers¹:

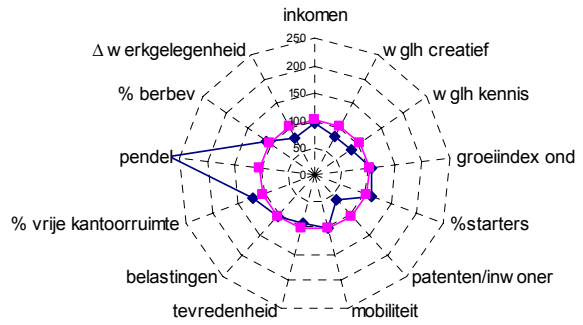

¹ Meer info in betreffend onderzoeksrapport

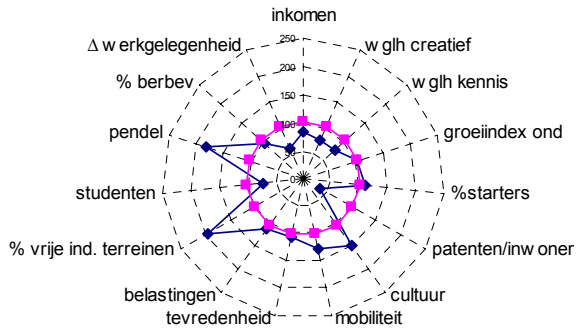
BRUGGE

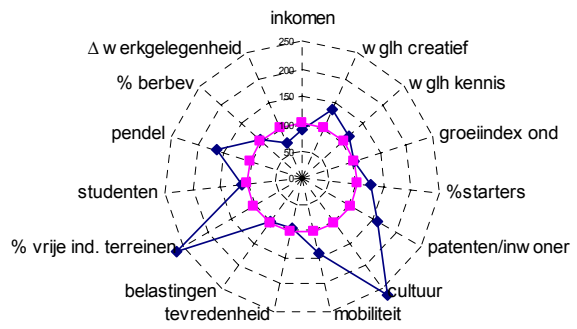
BRUSSEL

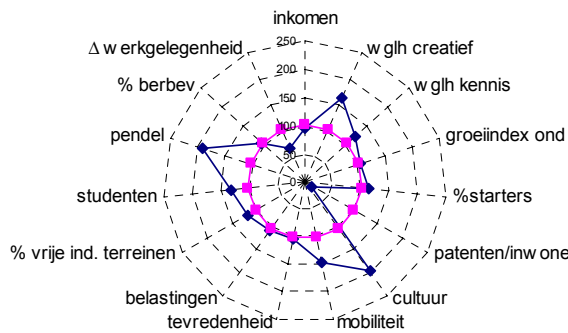
GENK

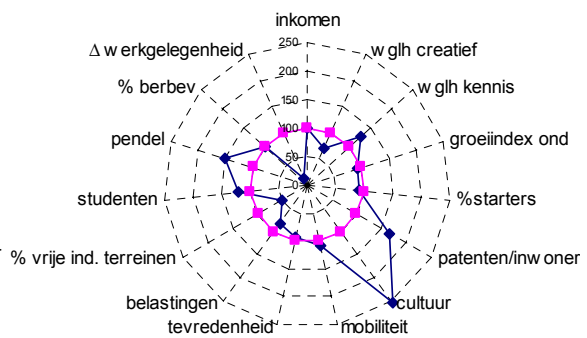
GENT

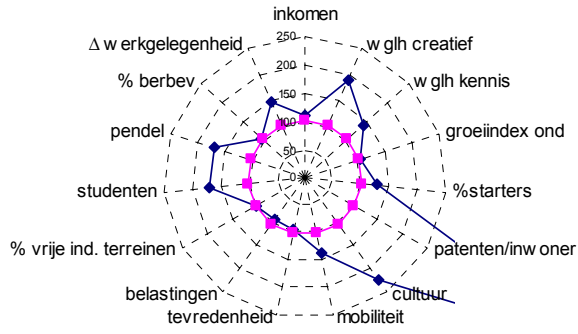
HASSELT

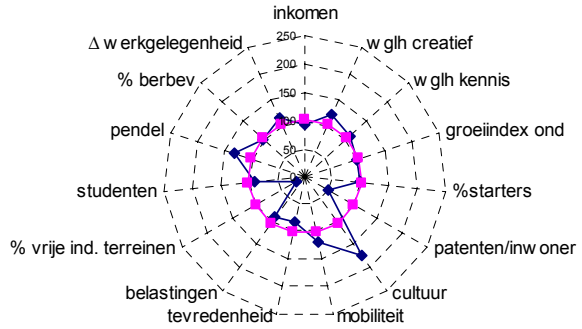
KORTRIJK

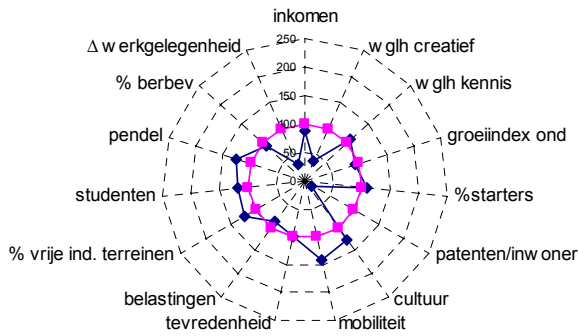
LEUVEN

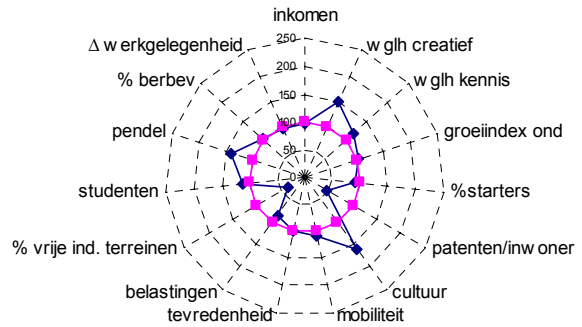
MECHELEN

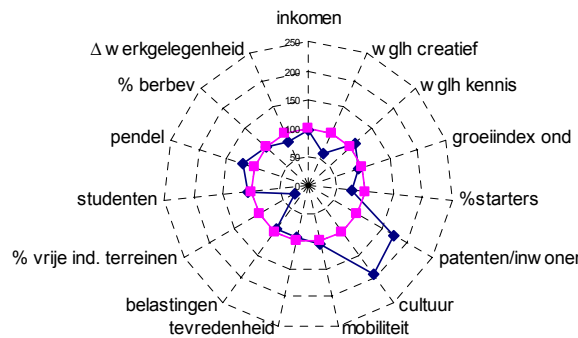
OOSTENDE

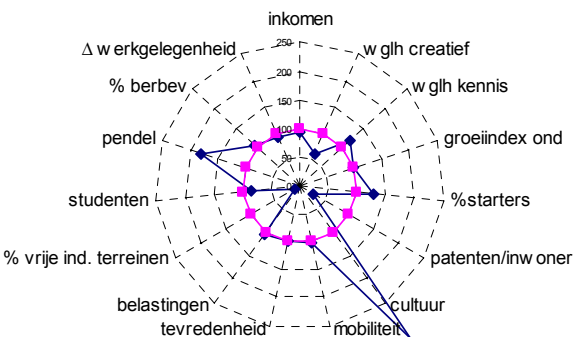
ROESELARE

SINT-NIKLAAS

TURNHOUT

Een eerste onmisbare inputfactor in de creatieve stad zijn de stadsbewoners en -gebruikers. Hoewel de omvang van de bevolking een eerste indicatie over de kans op creatieve ideeën en activiteiten kan geven, en ook diversiteit van de bevolking naar bijvoorbeeld leeftijd en nationaliteit belangrijk is om ondernemingscreativiteit te stimuleren, neemt de beroepsbevolking in economische termen een bijzondere plaats in.

In 2002 nam in de 13 centrumsteden gemiddeld 45,08% van de bevolking deel aan het arbeidscircuit of had de intentie om deel te nemen. Dit is iets hoger dan in het Vlaamse Gewest (44,83%). Binnen de groep van steden varieert het percentage beroepsbevolking van 40,85% in Oostende tot 47,23% in Hasselt. In vergelijking met Vlaanderen en de Vlaamse centrumsteden liggen de cijfers voor Brussel lager. In Brussel behoorde in 2002 43,31% van de bevolking tot de beroepsbevolking; in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest was dit 41,13%.

Om een idee te krijgen van de mate waarin de steden bij het invullen van hun arbeidsplaatsen een beroep doen op mensen van buiten de stad, werd een pendelindex ontwikkeld. Hieruit blijkt dat de steden een grote concentratie aan werkgelegenheid kennen. De overgrote meerderheid van de steden telt meer jobs dan werkende inwoners; een deel van de arbeidsplaatsen wordt er dus ingevuld door pendelaars. Vooral de hoge pendelindex van Brussel springt hierbij in het oog.

In de creatieve economie blijft een goed opgeleide bevolking een belangrijke bouwsteen voor economische groei. In de stedelijke creativiteitsbarometer wordt het percentage 18-jarigen die starten aan een hogeschool of universiteit bekeken. Hieruit blijkt dat in vergelijking met het Vlaamse Gewest in 8 van de 13 centrumsteden een hoger percentage 18-jarigen met een hogere opleiding start (voor Brussel en BHG zijn geen vergelijkbare cijfers beschikbaar).

In de literatuur rond regionale ontwikkeling en ondernemingscreativiteit wordt veel aandacht besteed aan zogenaamde zachte omgevingsfactoren om bewoners en ondernemingen aan te trekken.

Een aangename en diverse woon- en leefomgeving, goed toegankelijke faciliteiten, een bloeiende culturele scène en een open en tolerante mentaliteit spreken creatieve mensen aan. Wat de tevredenheid van de stedelingen over hun woonplaats betreft, toont de stedelijke creativiteitsbarometer dat dit veelal in lijn ligt met de tevredenheid van de Vlamingen in het algemeen.

In de studie wordt tevredenheid over het openbaar vervoer extra uitgelicht. Mobiliteit is immers een belangrijke factor in het economisch leven. Hieruit blijkt dat in de steden veelal een grotere tevredenheid over het openbaar vervoer heerst dan op gewestelijk niveau. Ook de culturele uitgaven liggen – in lijn met de verwachtingen – in elk van de steden aanzienlijk hoger dan het gewestelijk gemiddelde.

Ondanks de groeiende aandacht voor zachte omgevingsfactoren, blijven traditionele omgevingsfactoren zoals de beschikbare bedrijfsinfrastructuur, de belastingsdruk en de kwaliteit van de dienstverlening belangrijk en soms zelfs doorslaggevend in de locatiebeslissing van ondernemingen, zelfs voor creatieve bedrijvigheid. Daarom werd in de stedelijke creativiteitsbarometer tevens aandacht besteed aan het percentage vrije bedrijventerreinen en de gemeentelijke belastingsdruk. Hieruit blijkt dat de belastingsdruk in de steden zeker geen bezwarende factor is om de stad als vestigingsplaats te vermijden.

Echter, het aantal beschikbare vrije bedrijventerreinen lijkt dit voor heel wat steden des te meer te zijn.

Hierbij willen we graag volgende kanttekening maken dat in de studie de administratieve stedelijke grenzen werden gehanteerd en dat dit, indien er zich voldoende goed bereikbare bedrijventerreinen aan de rand van de stad (vaak net buiten het stedelijk grondgebied) bevinden voor het accommoderen van grote bedrijven, geen beperking hoeft te zijn voor de economische ontwikkeling van de stad.

De stedelijke centra zijn op zich geen biotoop voor bedrijven die grote bedrijventerreinen zoeken, maar wel voor bedrijven en starters die kantoorruimten of goedkope panden zoeken. Vaak zijn het juist deze bedrijven die actief zijn in de kennisintensieve sectoren. Kantoren en goedkope panden dienen dan ook in de centra zelf beschikbaar te zijn, hier dienen de steden goed op te scoren.

Dankzij een combinatie van voldoende kantoorruimten in het centrum en goed bereikbare bedrijventerreinen in de omliggende omgeving, kan de stad en haar regio vaak een portfolio aan huisvestingsmogelijkheden aanbieden die verder reikt dan de (beperkte) ruimtelijke mogelijkheden van de stad zelf.

Bovenstaande inputfactoren zijn noodzakelijke maar nog geen voldoende voorwaarden voor een creatieve stad. Hiervoor is de omzetting van de aanwezige creativiteit in innovatie en ondernemerschap nodig. Het is duidelijk dat steden via hun beleid ook hier sterke signalen kunnen geven over hun visie omtrent het ondersteunen van innovatie en ondernemerschap in de stad.

Bovenstaande elementen geven aan dat zich langzaam een verandering inzet in de steden van een industriële economie naar een kenniseconomie waarin creativiteit, innovatie en ondernemerschap centraal staan. Deze verandering is ook noodzakelijk: het is in de kennisintensieve en creatieve activiteiten dat de toekomst van onze steden ligt. Deze activiteiten vinden immers een gunstige voedingsbodem in een stedelijke omgeving. Bovendien bieden deze activiteiten heel wat opportuniteiten voor de uitbouw van een leefbare stad. Beide zijn immers niet los te koppelen van elkaar, maar leven in een soort symbiose. De stedelijke omgeving fungeert immers als facilitator voor ondernemingscreativiteit. Opdat de stad creatieve en kennisintensieve activiteiten kan aantrekken, dient deze omgeving aangenaam, open en divers te zijn en over voldoende menselijk kapitaal te beschikken om de vraag hiernaar te kunnen invullen. Verder dienen de nodige instrumenten voorhanden te zijn om de creativiteit via innovatie en ondernemerschap om te zetten in economische groei en welvaart. Het (lokale) beleid kan in dit alles een belangrijke stimulerende rol spelen.

Bijdrage verstrekt door FDC Kenniscentrum

2. Stedenbeleid is een horizontaal beleid

Het is mijn taak als Minister van Stedenbeleid de steden en de Vlaamse Gemeenschapscommissie optimaal te laten functioneren en maximaal te ondersteunen naar de andere beleidsdomeinen toe om de noodzakelijke maatregelen te treffen die de ontwikkeling van de steden en de stedelingen ten goede komen.

Ondersteuning en verdere uitbouw van de steden is een integraal beleid. Vanuit elke bevoegdheid van de Vlaamse regering kunnen er acties ondernomen worden ter bevordering van de stedelijke leefomgeving.

Dit gaat over acties vanuit de Vlaamse bevoegdheden zoals bvb economie, onderwijs, werk, ruimtelijke ordening en financiën,..., om het economische potentieel van en in de steden verder te ontwikkelen, als naar acties vanuit de Vlaamse bevoegdheden zoals bvb mobiliteit/verkeer, leefmilieu, sport, cultuur, wonen en openbare werken die een aangename woon- en werkomgeving kunnen bewerkstelligen.

Daarnaast dienen er ook acties ondernomen te worden in de bevoegdheden zoals inburgering, integratie in de maatschappij, het creëren van gelijke kansen, welzijn en sociale economie die de leefomstandigheden in de steden te verbeteren en de persoonlijke ontplooiing van elk individu vrijwaren.

Onderstaande citaten zijn slechts een kleine greep uit de verschillende beleidsintenties die vanuit de andere Vlaamse ministers onderschreven werden in hun beleidsnota's ter ondersteuning van de groei van onze steden en ter bevordering van de stedelijke leefomgeving.

A. Beleidsintenties om het economische potentieel van en in de steden verder te ontwikkelen

“Vanuit een macro perspectief is Vlaanderen veeleer een verstedelijkt gebied, een lappendeken van plekken die schijnbaar zonder cohesie aan elkaar aansluiten, maar toch een fijnmazig weefsel vormen waar het goed is om te wonen en te leven. Dit is een troef die we niet mogen verliezen en die toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen moeten versterken.” (Beleidsnota Ruimtelijke Ordening)

“Bij de afbakening van de stedelijke gebieden komen telkens bepaalde plaatsen in beeld omwille van de potenties voor inplanting en verwerving van de stedelijke activiteiten. Zo zijn er onder andere de stationsomgevingen geschikt voor bedrijven of kantoren die gebruikmaken van hoogwaardig openbaar vervoer, naast andere activiteiten als wonen, recreatie, shopping,... Ook kunnen vernieuwingen in het bestaand industrieel weefsel in steden leiden tot hoogwaardig gelegen locaties voor de Vlaamse economie of voor gemengde projecten rond wonen, werken en ondersteunende voorzieningen.” (Beleidsnota Ruimtelijke Ordening)

“Er zal gestreefd worden naar het voorkomen van tekorten aan bedrijventerreinen, het bevorderen van de snelle en kwaliteitsvolle ontwikkeling van nieuwe bedrijventerreinen, het verduurzamen van verouderde bedrijventerreinen en brownfields, het ontwikkelen van incubatiecentra en wetenschapsparken “(Beleidsnota Economie)

“Een goede institutionele omgeving is belangrijk voor het functioneren van bedrijven en om een aantrekkelijk investeringsklimaat te bieden. De voorbije jaren is de belangstelling van de rol van de gemeenten daarbij toegenomen. De slagkracht en de bedrijfsvriendelijkheid van de lokale besturen verdient de aandacht van de Vlaamse regering. Acties zullen worden uitgewerkt en worden uitgevoerd op het niveau dat het meest geschikt blijkt. De vertegenwoordigers van de bedrijven zullen tevens met steun van de Vlaamse overheid de dialoog met de verschillende gemeentebesturen aangaan en samen naar oplossingen zoeken.” (Beleidsnota Economie)

“Met de gemeenten wordt een fiscaal pact afgesloten voor een meer bedrijfsvriendelijke fiscaliteit. De doelstelling kadert in een beleid ter bevordering van de werkgelegenheid door de slagkracht van de economie te versterken.” (Beleidsnota Binnenlandse Aangelegenheden)

“Steeds meer steden en gemeenten voeren actief een lokaal beleid voor welzijn, jeugd, sport, cultuur, milieu en dergelijke. Niet zelden zien ze daarvoor in scholen een essentiële partner en werken zij intensief samen voor de uitvoering van het beleid. We stellen een evolutie vast waarbij lokale besturen steeds vaker het initiatief nemen om plaatselijk opgestarte projecten te ondersteunen of te stimuleren.” (Beleidsnota Onderwijs)

“Om de talenten van elkeen een kans te geven zijn innovatie, onderzoek en ontwikkeling belangrijke hefboomen voor maatschappelijke en economische vooruitgang. Zo ook dient er een klimaat te worden geschapen dat ondernemen in goede omstandigheden mogelijk maakt. Vanuit het beleidsdomein Werk dringt zich verder een nauwe samenwerking op met het domein Sociale Economie niet alleen omwille van de bevordering van de tewerkstellingsmogelijkheden voor sommige doelgroepen maar ook omwille van het gemeenschappelijk appel aan het bedrijfsleven inzake duurzaam ondernemen.” (Beleidsnota Werk)

“Innovatie wordt fundamenteel gedreven vanuit de overlevingsdrang van een onderneming. De kapitaalintensiteit en het risico verbonden met innovatie nopen ondernemingen er vaak toe af te zien van deze overlevingspiste ware het niet dat de Vlaamse overheid in steeds sterkere mate het innovatieproces in Vlaanderen dynamiseert ten voordele van de volledige Vlaamse ondernemersgemeenschap. Het innovatiebeleid vormt dan ook ongetwijfeld het krachtigste instrument in handen van het Vlaams economisch beleid.” (Beleidsnota Economie)

B. Beleidsintenties die een aangename woon- en werkomgeving kunnen bewerkstelligen

“Wonen, werken, winkelen, ontspannen, het gebeurt allemaal heel intensief in onze steden. Het maakt van de steden een hoogdynamisch gegeven. De intensiteit van de activiteiten is echter zo hoog dat de mobiliteit die ermee gepaard gaat een enorme druk zet op de leefbaarheid en de bereikbaarheid van de steden.” (Beleidsnota Mobiliteit) “We willen voortwerken aan het maatschappelijk draagvlak voor het gebruik van alternatieve vervoersmodi. Er moet fors geïnvesteerd worden in een meer en beter openbaar vervoer, in veilige voet- en fietspaden.” (Beleidsnota Mobiliteit)

“Veilige schoolomgevingen door gerichte infrastructurele maatregelen in samenwerking met de gemeenten vragen speciale aandacht.” (Beleidsnota Openbare Werken)

“Aangezien het verkeersveiligheidsbeleid verspreid ligt over de verschillende beleidsniveaus is er nood aan een meer intensieve institutionele afstemming tussen deze niveaus. Met de gemeenten is er samenwerking via de mobiliteitsconvenant. De mobiliteitsplannen kunnen bij de vijfjaarlijkse evaluatie worden versterkt. Steden en gemeenten kunnen eigen accenten leggen en specifieke verkeersveiligheidsdoelstellingen vooropstellen.” (Beleidsnota Mobiliteit)

“In de steden zal de ruimtelijke ordening vooral moeten meewerken aan het versterken van de stad als kwalitatieve woon- en werkomgeving door het tegengaan van stedelijk verval (verkrotting, stadskankers,...) en het verbeteren van de interne bereikbaarheid.” (Beleidsnota Ruimtelijke Ordening)

“De grootstedelijke gebieden hebben nood aan vernieuwing van hun woonpatrimonium, aan een betere sociale mix van bevolkingsgroepen, aan een injectie van sociale koopwoningen. De beperktheid van de ruimte, het drukke verkeer, de historische waarde van panden, de kosten voor de afbraak, de renovatie of de nieuwbouw maken bovendien dat de projecten in deze grootstedelijke gebieden boven de prijs van vergelijkbare panden in andere regio’s uitstijgen.” (Beleidsnota Wonen)

“De Vlaamse regering wil ervoor zorgen dat meer kavels gelegen in woonzones op de markt komen en wil tegelijk het aanbod verhogen door het verantwoord aansnijden van woonuitbreidingsgebieden in de stedelijke gebieden.” (Beleidsnota Ruimtelijke Ordening)

“Voor de steden waar dat nog niet afdoende het geval is, wordt voorzien in voldoende, bereikbaar en waar mogelijk ook toegankelijk groen, ten voordele van een aantrekkelijke woonomgeving. De Vlaamse overheid vervult hierbij een ondersteunende en richtinggevende rol, uitgaande van het harmonisch park- en groenbeheer. Voor het overige wordt vertrokken bij de participatie en het initiatief van de steden, gemeenten, verenigingen en burgers. De Vlaamse overheid vervult haar rol onder meer door financiële steun, maar vooral door de opbouw van voor de betrokkenen toegankelijke kennis.” (Beleidsnota Leefmilieu en Natuur)

“Binnen het Vlaamse cultuurbeleid willen we diversiteit die onze samenleving kenmerkt niet als een probleem duiden, wel als een gewenste realiteit. Daarom schuiven we het model van de interculturaliteit expliciet als doelstelling naar voren. Investeren in gemeenschapsvorming en (inter)culturele activering vormt een belangrijke aanzet tot een reëel en positief interculturele samenleving, waarin elke mens centraal staat.” (Beleidsnota Cultuur)

C. Beleidsintenties die de leefomstandigheden van bepaalde groepen in de steden verbeteren en de persoonlijke ontplooiing van elk individu vrijwaren

“Werken aan welzijn is een opdracht die niet alleen door de Vlaamse overheid kan worden opgenomen. De diverse maatschappelijke sectoren, met inbegrip van het vrijwilligerswerk, het verenigingsleven en de lokale overheden hebben hierin, ieder binnen zijn eigen verantwoordelijkheden een belangrijke opdracht. Het beleid van al deze lokale actoren, wordt in het kaderdecreet Lokaal Sociaal Beleid op elkaar afgestemd. De lokale gemeente- en OCMW besturen krijgen meer ruimte om een lokaal sociaal beleid te voeren. De Vlaamse overheid bepaalt niet hoe de concrete lokale organisatie moet gebeuren en legt geen éénvormige structuren op. De lokale besturen moeten een gedragen en doeltreffend sociaal beleidsplan opmaken.” (Beleidsnota Welzijn)

“De Vlaamse regering kiest voor een beleid gericht op leefbare diversiteit. Het nastreven van een goede ‘sociale mix’ is een deel van de oplossing. De Vlaamse regering beoogt een betere spreiding van de sociale huisvesting, binnen de stad maar ook tussen de stad en de randgemeenten in het stedelijke gebied. De Vlaamse regering zal het toewijzingsbeleid van de sociale huisvestingsmaatschappijen herbekijken om tevens een meer sociale mix binnen de sociale huisvesting mogelijk te maken. Op deze wijze kunnen de sociale huisvestingsmaat-

schappijen bijdragen tot het verbeteren van de leefbaarheid van stadswijken.” (Beleidsnota Inburgering)

“Wijkgericht werken veronderstelt een goede samenwerking tussen de (vaak vele) werkvormen die aanwezig zijn. Het opbouwwerk kan hier aan samenwerkingsverbanden werken en een sterkere integratie van alle partners bepleiten.” (Beleidsnota Welzijn)

“Interculturaliteit is een belangrijk gegeven in het cultuurbeleid. Het is belangrijk te investeren in een lokaal cultuurbeleid. In dit verband is bijzondere aandacht voor mensen in hun stedelijke omgeving, bijvoorbeeld via sociaal-artistieke projecten, essentieel, net als breedsporige educatie. (Beleidsnota Cultuur) Met cultuur willen we ook verbondenheid en plezier tussen mensen via buurt en straatfeesten aanwakkeren. Ook zal dit gemeenschapsvorming bevorderen. We geloven in de niet-formele dynamiek.” (Beleidsnota Cultuur).

“In de cultuurparticipatie wordt ook aandacht besteed aan mensen die in armoede leven. Hiertoe zullen we zowel financiële als inhoudelijke ondersteuning bieden aan projecten voor mensen in armoede. In dit kader onderzoeken we ook de mogelijkheid van niet-stigmatiserende kortingssystemen voor culturele, niet-commerciële activiteiten. Verder moet er aandacht besteed worden aan een afstemming met de federale wetgeving over cultuurparticipatie van armen via OCMW’s.” (Beleidsnota Cultuur)

“Langdurige werkloosheid en de uitstoot van bepaalde vormen van werkgelegenheid zijn het grootst in de steden.” (Beleidsnota Sociale Economie)

“De lokale dimensie is cruciaal omdat de basis van sociale cohesie ligt in de sterkte van sociale banden zoals gezin, school, buurt of vereniging, banden met een sterke lokale invulling. Op die manier kunnen de buurt- en nabijheidsdiensten door participatie van gebruikers, werknemers en buurtbewoners inspelen op de kern van het probleem. Ze kunnen een belangrijke hefboom zijn in de leefbaarheid en levensvatbaarheid van de buurt.” (Beleidsnota Sociale Economie)

3. De coördinerende functie van de Minister van Stedenbeleid

Een doorlichting van alle beleidsnota’s leverde een groot aantal interessante initiatieven naar steden op. Deze verschillende doorlichtingen (per thema, per beleidsnota,...) zijn raadpleegbaar via de website www.thuisindestad.be.

Actie 16: Actieprogramma Stedenbeleid 2006

Binnen de Vlaamse Regering zal ik een overleg organiseren om samen met de andere ministers prioritaire acties te bepalen op basis van hun beleidsnota’s.

De gekozen acties zullen de inhoud uitmaken van het Actieprogramma Stedenbeleid 2006 en gedurende de verdere legislatuur gehanteerd worden als leidraad voor de acties ondernomen naar steden vanuit de gezamenlijke Vlaamse Regering.

Halfjaarlijks zal het Actieprogramma als mededeling geagendeerd op de Vlaamse Regering en een stand van zaken geven van de ontwikkelingen binnen de afgesproken acties.

4. De samenwerking met de Federale overheid

Afstemming en duidelijkheid tussen het Federale en Vlaamse takenpakket en het blijvend bevorderen van een goede samenwerking ten voordele van een duurzame ontwikkeling van de steden zal een belangrijk onderdeel van mijn taak zijn.

Met betrekking tot het uitgewerkte federale Grootstedenbeleid wensen de Burgemeesters van de 13 centrumsteden dat het Federale Grootstedenbeleid dringend onder de loep genomen wordt, zowel naar rechtmatige bevoegdheid als naar uitvoering.

Actie 17: Het bijeenroepen van de Interministeriële Conferentie Stedenbeleid en Huisvesting

Een goede afstemming tussen Federale en Vlaamse beleidskeuzes blijft zeer belangrijk voor de verdere ontwikkeling van onze steden.

Om deze afstemming mogelijk te maken, werd op 15 september 2004 de “Interministeriële Conferentie Stedelijk beleid en Huisvesting” in het leven geroepen. De “Interministeriële Conferentie Stedelijk beleid en Huisvesting” is samengesteld uit leden van de Federale Regering, van de Gemeenschaps- en Gewestregeringen en bijkomend voor Brussel het COCOM en het COCOF.

Op 5 juli 2005 vond de eerste IMC plaats waar voor een aantal huisvestingsproblematieken op de privémarkt en voor het uitwerken van een aantal fiscale stimulansen beslist is om met betrekking tot deze thema's werkgroepen op te richten die deze voorstellen zullen uitwerken.

Op vraag en na overleg met de steden op één van onze bijeenkomsten in de schoot van de VVSG, zal ik voor de thema's en de dossiers die de steden belangrijk vinden een Interministeriële Conferentie samenroepen.

5. De samenwerking met Europa

Ook het opvolgen van de ontwikkelingen op Europees niveau, in het bijzonder de oprichting van een Europees kennisnetwerk voor de steden en de omvorming van de huidige Europese fondsen tot een cohesiebeleid zullen een belangrijk aandachtspunt worden in mijn beleid.

Actie 18: Europees kennisnetwerk

Op de Europese conferentie van de ministers van stedelijk beleid, op 30 november 2004, in Rotterdam, kwamen de lidstaten overeen om een pilootproject op te starten voor de oprichting van een Europees kennisnetwerk voor stedelijk beleid (European Urban Knowledge Network–EUKN). Het Nederlandse ministerie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijk en Relaties kreeg hiervoor de opdracht.

Het Netwerk wil bestaande lokale, regionale, nationale en Europese netwerken samenbrengen, en wil lidstaten ondersteunen in de ontwikkeling van nationale netwerken. Het netwerk bouwt verder op de ervaringen van het URBACT-programma, het netwerk wil een zo ruim mogelijk spectrum van netwerken in beeld brengen en gaat ruimer dan de URBAN initiatieven.

Per lidstaat zal een contactpunt een, “Focal point”, opgericht worden. Deze focal points worden met elkaar gelinkt en met een Europese website om een betere doorstroming van bestaande informatie in de deelnemende landen te centraliseren en de uitwisseling van kennis met betrekking tot stedelijke thema's te realiseren.

Samen met de andere overheden (de Federale, de Waalse en de Brusselse Hoofdstedelijk) zal Vlaanderen deelnemen aan dit project. De gegevensuitwisseling en de uitbouw van het netwerk zullen de Vlaamse steden ten goede komen binnen het Europese beleid.

Actie 19: Hervorming van de structuurfondsen

De hervormingen van het Europese landschap zijn groot omdat de Europese solidariteit vorm moet krijgen in een uitgebreide Europese Unie. Daarbij moet rekening worden gehouden met de economische globalisering en de sterke opkomst van de kenniseconomie.

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid, de administratie Buitenlands Beleid, de cel EU en de rechtstreeks permanente vertegenwoordiging van Vlaanderen bij de Europese Unie volgen de ontwikkelingen in de EU nauwgezet op. Deze ontwikkelingen worden op regelmatige basis voorgelegd aan alle leden van de Vlaamse regering die dan een gezamenlijk standpunt overmaken aan de federale overheid.

De Europese Unie voorziet voor de periode 2007 – 2013 in een cohesiebeleid. Dit cohesiebeleid beoogt de hervorming van de Europese fondsen

Belangrijk voor het stedenbeleid is dat er meer aandacht besteed zal worden aan de stedelijke dimensie. Hiervoor zal geput worden uit de ervaring van het communautaire initiatief Urban. De steden (meer bepaald: de middelgrote steden) waarvan de rol in de regionale ontwikkeling zal opgewaardeerd worden, zullen meer steun krijgen voor stadsvernieuwing waarbij tevens aan de steden meer rechtstreekse verantwoordelijkheid kan worden gegeven.

Er is een verdergaande delegatie van verantwoordelijken aan de lidstaten en de regio's ook op het gebied van de controle. Landen als België die een beroep kunnen doen op middelen van de doelstelling "concurrentievermogen en werkgelegenheid" zullen zelf een lijst moeten indienen van de regio's voor welke ze een programma zullen voorleggen ten behoeve van medefinanciering. Hiermee vervalt de voorafgaande indeling in gebieden op communautair niveau.

Wanneer het algemene kader is goedgekeurd kan concreet over het stedenbeleid en de rol van de steden gesproken worden. De Minister van Stedenbeleid volgt de ontwikkelingen betreffende het cohesiebeleid nauwgezet op. De Vlaamse overheid zal de gemeenten en provincies op de hoogte houden van de verdere ontwikkelingen.

Actie 20: Creatie van een horizontaal begrotingsartikel, samenbrengen van Europese fondsen en andere fondsen

We spelen maximaal in op alle mogelijkheden om Europese en andere fondsen bestemd voor stedelijke ontwikkeling te verwerven voor onze steden. Er is hiervoor ook behoefte aan een horizontaal begrotingsartikel dat kan gevoed worden door hergroepering van bestaande kredieten.

De minister neemt het initiatief om in overleg met zijn collega's binnen de Vlaamse regering te onderzoeken hoe aan een horizontaal begrotingsartikel gestalte gegeven kan worden.

De heer Marino Keulen
Vlaams Minister van Stedenbeleid

Bijlage 1: Gebruikte indicatoren in het FDC-model:**➤ Concurrentievermogen**

inkomen	Gemiddeld inkomen per aangifte, 2002
Δ werkgelegenheid	Groei in werkgelegenheid, 1995-2002

➤ Stadsbewoners en -gebruikers

% berbev	Aandeel van de beroepsbevolking in de totale bevolking, 2002
pendel	Pendelindex, 2002

➤ Menselijk kapitaal

studenten	Aandeel van studenten die met hogeschool of universiteit startten (academiejaar 2001-2002) in het totale aantal 18-jarigen (2000)
-----------	---

➤ Harde omgevingsfactoren

% vrije ind.terreinen	Percentage vrije bedrijventerreinen, 2000
belastingen	Belastingsdruk (APB en OOV), 2005 (2004 voor Aalst, Gent, Leuven, Mechelen en Vlaanderen)

➤ Zachte omgevingsfactoren

tevredenheid	Tevredenheidsindex, 2001
mobiliteit	Tevredenheidsindex aanbod openbaar vervoer, 2001
cultuur	Gemeentelijke uitgaven voor cultuur, kunst, feesten, plechtigheden en bibliotheken per inwoner, 2000

➤ Innovatie

patenten/inwoner	Aantal patentaanvragen over de periode 1978-2003 t.o.v het aantal inwoners in 2003
------------------	--

➤ Ondernemerschap

% starters	Percentage starters in het totale aantal actieve ondernemingen, 2003
groeiindex ond.	Groei in het aantal ondernemingen in % t.o.v. de groei in het aantal ondernemingen in Vlaanderen in %, 1998-2003

➤ Sectoren

wglh. kennis	Aandeel van de kennisintensieve sectoren in de totale werkgelegenheid, 2002
wglh. creatief	Aandeel van de creatieve sectoren in de totale werkgelegenheid, 2002

Bijlage 2 : overzicht resoluties en moties in het parlementaire jaar 2004-2005

Met redenen omklede motie tot besluit van de op 23 februari 2005 in plenaire vergadering besproken beleidsnota Stedenbeleid 2004-2009 van de heren Sven Gatz, Jan Roegiers en Bart De Wever, mevrouw Cathy Berx en de heer Marcel Logist Stuk 83 (2004-2005) - Nr. 5

Het Vlaams Parlement,

– gehoord de bespreking van de beleidsnota Stedenbeleid 2004-2009;

– gehoord het antwoord van minister Marino Keulen;

– vraagt de Vlaamse Regering:

1° de beleidsnota Stedenbeleid verder uit te werken, in overleg en in samenwerking met het Vlaams Parlement;

2° de bescheiden terugkeer naar de stad als fenomeen van de laatste jaren aan te grijpen en te versterken om een positief klimaat rond het stedelijke beleid te creëren en de sociale mix in de steden te vergroten;

3° de uitdagingen inzake leefbaarheid in de steden te benoemen en kordaat aan te pakken, in een gezamenlijk beleid met de hele Vlaamse Regering;

4° fiscale maatregelen te ontwikkelen die een stadsvriendelijk klimaat bevorderen, indien nodig in overleg met de federale overheid;

5° de dynamiek van initiatieven zoals 'Thuis in de stad', het 'Wetboek stedenbeleid' en de 'stadsmonitor' verder uit te bouwen;

6° aandacht te hebben voor de verschillende functies van en in de stad, zoals wonen, werken, ondernemen en ontspannen, in partnerschap met de Vlaamse centrumsteden en de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

In welke mate er aan deze aanbevelingen gevolg is of zal worden gegeven, blijkt uit de actiepunten opgenomen in de Beleidsnota 2005-2009.